

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA**

z dnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów
Mazowiecka na lata 2025 - 2032**

Na podstawie Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1465), w związku art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283), **uchwała się, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025 - 2032, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ostrów Mazowiecka.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ostrów Mazowiecka.

Przewodnicząca Rady Gminy

Krystyna Kossowska

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA NA LATA 2025-2032

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
WSTĘP.....	4
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	8
CHARAKTERYSTYKA GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA	13
Informacje ogólne	13
Struktura demograficzna mieszkańców	15
Infrastruktura społeczno-techniczna	17
Rynek pracy	35
Gospodarka.....	36
DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA	37
Problemy w obszarze pomocy społecznej.....	41
Bezrobocie	45
Bezdomność.....	46
Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych	47
Narkomania	60
Uzależnienia behawioralne.....	62
Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba	63
Ubóstwo	72
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.....	75
Przemoc domowa.....	79
Problemy w środowisku szkolnym	90
ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ	98
WIZJA I MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ	111
CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	112
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	123

ANALIZA RYZYKA	124
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	126
MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.....	129
ZMIANY W STRATEGII.....	130
PROGRAMY I PROJEKTY	130
UPOWSZECHNIANIE, PROMOCJA STRATEGII ORAZ DOSTĘPNOŚĆ	130
WNIOSKI I PODSUMOWANIE.....	131
SPIS TABEL	132
SPIS RYSUNKÓW	133
SPIS WYKRESÓW	133
BIBLIOGRAFIA.....	136
Spis publikacji.....	136
Źródła internetowe.....	137

WSTĘP

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.

1. diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3. określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Ponadto, Strategia opracowana przez gminę ma określać usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- ustawa o samorządzie gminnym,
- ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ustawa o finansach publicznych,
- ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
- ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- ustawa o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa o zdrowiu publicznym,
- ustawa o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa o systemie oświaty,
- ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Gmina Ostrów Mazowiecka, z jej różnorodnymi wyzwaniami społecznymi, stoi przed koniecznością wdrożenia zintegrowanej strategii, która skutecznie odpowie na potrzeby mieszkańców. Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma na celu zidentyfikowanie kluczowych obszarów wymagających interwencji oraz opracowanie efektywnych działań, które przyczynią się do poprawy jakości życia lokalnej społeczności.

Strategia została opracowana na podstawie dogłębnej analizy aktualnych problemów społecznych, takich jak bezrobocie, wykluczenie społeczne, problemy mieszkaniowe oraz dostęp do usług zdrowotnych i edukacyjnych. W procesie jej tworzenia uwzględniono także opinie i potrzeby mieszkańców, które były zbierane za pomocą ankiet oraz bezpośrednich spotkań.

Celem Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2032 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań, których wdrożenie powinno, w znaczny sposób, przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Naszym celem jest stworzenie spójnego i efektywnego systemu wsparcia, który umożliwi nie tylko łagodzenie skutków problemów społecznych, ale również zapobieganie ich powstawaniu w przyszłości. Kluczowe znaczenie ma dla nas współpraca międzysektorowa, włączająca instytucje publiczne, organizacje pozarządowe oraz sektor prywatny, co pozwoli na optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych (GUS), danych pozyskanych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku badań ankietowych w grupach badawczych, przeprowadzonych w okresie od czerwca do sierpnia 2024 r.

W badaniach ankietowych wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców z terenu gminy, 51 uczniów szkół podstawowych (33 uczniów klas piątych i szóstych oraz 18 uczniów klas siódmych i ósmych), 51 rodziców uczniów, oraz 42 nauczycieli.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2032 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy oraz podsumowanie najważniejszych problemów. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych. Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia, w najważniejszych obszarach.

Część programowa zawiera wizję i misję oraz najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy Ostrów Mazowiecka na najbliższe lata, które są ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych, kierunków działań oraz wskaźników realizacji poszczególnych kierunków działań, wraz z wartością początkową oraz wartością docelową.

Część wdrożeniowa obejmuje kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, zakładane rezultaty, analizę ryzyka, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii oraz wnioski i podsumowanie.

ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2032 jest zgodna z założeniami polityki odnoszącymi się do polityki społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych i programach, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym.

Dokumenty strategiczne w systematyce Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

Światowe i europejskie:

- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development).

Krajowe:

- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030,
- Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025.

Wojewódzkie:

- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030.

Lokalne:

- Strategia Rozwoju Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2030,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2029,
- Powiatowy Program na rzecz Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2029,
- Powiatowy Program na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2023-2029,
- Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2029,

- Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2026

Zapisane w niniejszej Strategii cele są zgodne z zapisami wskazanymi w celach lub obszarach priorytetowych powyższych dokumentów.

Tabela 1. Zgodność z dokumentami strategicznymi

DOKUMENTY ŚWIATOWE I EUROPEJSKIE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar priorytetowy/wymiar
Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Wymiary zrównoważonego rozwoju: gospodarczy i społeczny (cele od 1 do 4, 8, 16)
DOKUMENTY KRAJOWE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar/priorytet
Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Cel główny - poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej	Cel szczegółowy - Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań w zakresie rozwoju lokalnego.
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030	Cel główny - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030	Cel szczegółowy II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	Cel główny - wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce, Cel 1 - Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej, Cel 2 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy, Cel 3 - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel główny - Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025	Cel strategiczny - Zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu.
DOKUMENTY WOJEWÓDZKIE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar/priorytet
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+	Cel główny – Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważone przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu środowiska
Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030	Cel główny – wzmacnianie kapitału ludzkiego, społecznego i kulturowego, zwiększanie spójności społecznej przez inwestycje społeczne
DOKUMENTY LOKALNE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar/priorytet
Strategia Rozwoju Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2030	Cel I – Powiat aktywny społecznie Cel II – Powiat aktywny gospodarczo Cel III – Powiat nowoczesnej infrastruktury Cel IV – Powiat dbający o bezpieczeństwo Cel V – Powiat rekreacji i turystyki

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2029	Cel strategiczny 1 Polityka społeczna służąca aktywizacji i integracji osób dotkniętych sprzężonymi problemami społecznymi. Cel strategiczny 2 Zwiększenie dostępności i poprawa jakości usług realizowanych na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych. Cel strategiczny 3 Poprawa sytuacji demograficznej i likwidacja deficytów rynku pracy. Cel strategiczny 4 Funkcjonujący system wsparcia dla młodzieży w pieczy zastępczej i zagrożonej wykluczeniem oraz rodzin dotkniętych kryzysem poprzez rozwój usług środowiskowych
Powiatowy Program na rzecz Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2029	Cel priorytetowy: Zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Powiatu Ostrowskiego. Cele szczegółowe: - Zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy wśród mieszkańców Powiatu Ostrowskiego, prowadzenie profilaktyki w zakresie przeciwdziałania przemocy. - Zwiększenie skuteczności działań podejmowanych wobec ofiar przemocy. - Zwiększenie skuteczności i dostępności oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową. - Podnoszenie kompetencji kadr pomocy społecznej realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.
Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2029	Cel 1 Promocja zatrudnienia, przeciwdziałanie bezrobociu i promowanie aktywnej polityki rynku pracy.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2026	Cel strategiczny 1 Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego. Aktywizacja zawodowa mieszkańców. Cel strategiczny 2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez podniesienie funkcjonalności przestrzeni publicznej
---	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów dokumentów strategicznych i programowych

CHARAKTERYSTYKA GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA

Informacje ogólne

Gmina Ostrów Mazowiecka to gmina wiejska położona w powiecie ostrowskim, w północno - wschodniej części województwa mazowieckiego i otacza miasto Ostrów Mazowiecka. Jest to największa gmina wiejska powiatu ostrowskiego.

Powierzchnia Gminy wynosi 284 km², w tym ok. 108 km² stanowią piękne lasy Puszczy Białej, które tworzą wyjątkowo korzystny mikroklimat i zachęcają do aktywnego spędzania czasu.

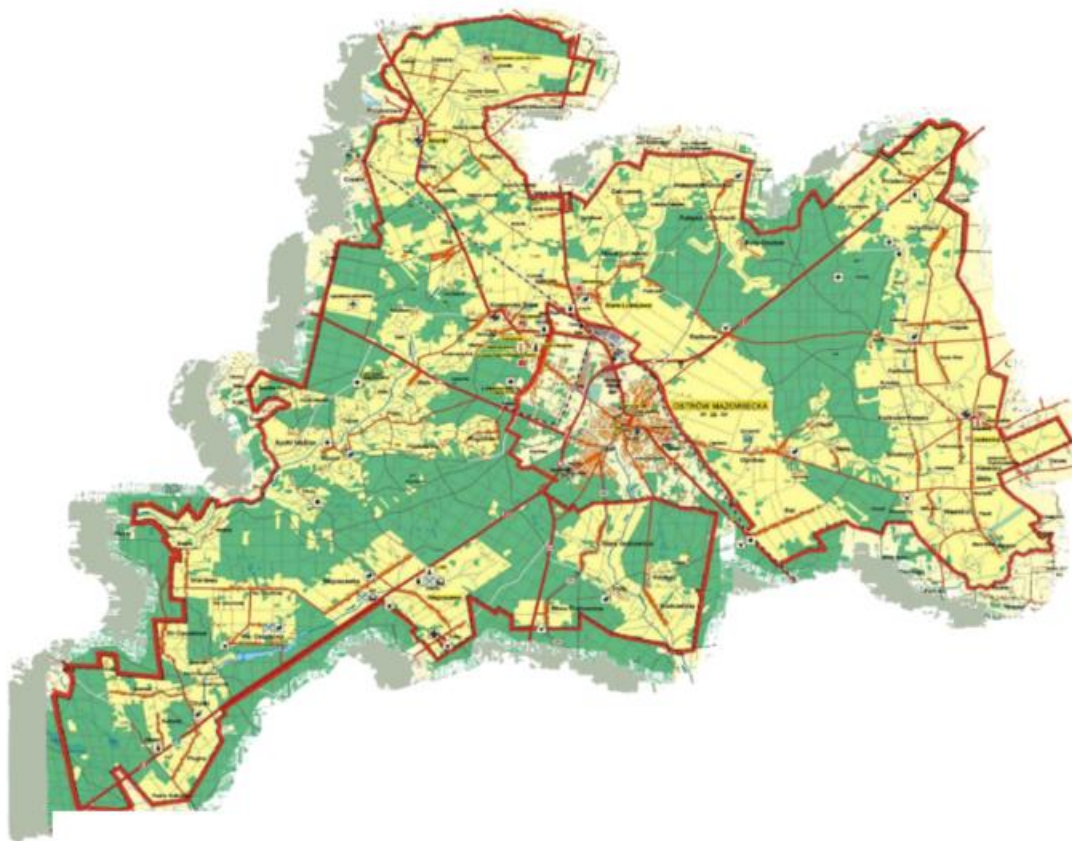
Gmina Ostrów Mazowiecka jest dobrze skomunikowana, posiada nowoczesną infrastrukturę drogową. Przez teren gminy przebiegają drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Najważniejszym ciągiem komunikacyjnym jest biegnąca przez tereny gminy trasa szybkiego ruchu, tak zwana Via Baltica, prowadząca z Warszawy drogą ekspresową S8 do Ostrowi Mazowieckiej i dalej w kierunku Białegostoku.

Do jednostek administracyjnych gminy należą 41 sołectwa:

• Antoniewo	• Koziki - Majdan	• Przyjmy k. Jelonek
• Biel	• Kuskowizna	• Przyjmy k. Poręby
• Budy - Grudzie	• Lipniki	• Rogóznia
• Dybki	• Nowe Lubiejewo	• Sielc
• Fidury	• Stare Lubiejewo	• Smolechy
• Nowa Grabownica	• Nagoszewka	• Stok
• Stara Grabownica	• Nagoszewo	• Sulęcín - Kolonia
• Guty - Bujno	• Nieskórz	• Ugniewo
• Jasienica	• Nowa Osuchowa	• Wiśniewo
• Jelenie	• Stara Osuchowa	• Zakrzewek
• Jelonki	• Pałapus	• Zalesie
• Kalinowo	• Podborze	• Osiedle Wojskowe Komorowo
• Kalinowo - Parcele	• Popielarnia	
• Komorowo	• Pólki	
• Koziki	• Prosenica	

Rysunek 1. Położenie Gminy Ostrów Mazowiecka

Źródło: Urząd Gminy w Ostrowi Mazowieckiej

Struktura demograficzna mieszkańców

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2023 r. Gmina Ostrów Mazowiecka liczyła 12 685 mieszkańców; z czego 49,82% stanowią kobiety (6 295), a 50,18% mężczyźni (6 341). Współczynnik feminizacji dla gminy wynosił 99 (na 100 mężczyzn przypadało 99 kobiet). Na przestrzeni lat 2019-2023 liczba mieszkańców zmalała o 1,92%.

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć – statystyki GUS na koniec 2023 roku

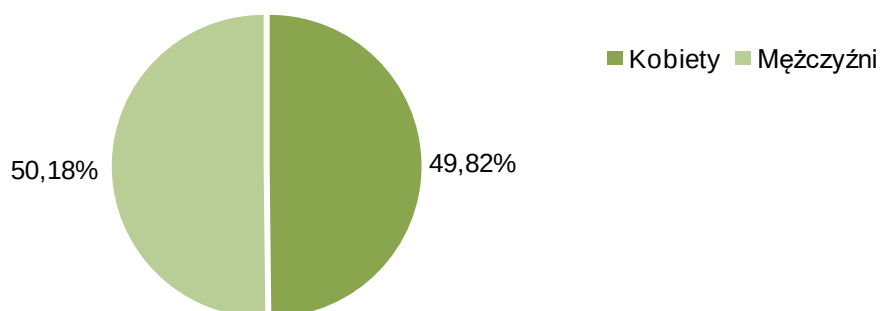

Tabela 2. Liczba mieszkańców w latach 2019-2023

Liczba mieszkańców	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem; w tym:	12 884	12 751	12 743	12 715	12 636
Kobiety	6 416	6 339	6 335	6 320	6 295
Mężczyźni	6 468	6 412	6 408	6 395	6 341

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców wynosi 40,1 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Ostrów Mazowiecka zawarli w 2022 roku 44 małżeństw, co odpowiada 3,5 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,4 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28,9% mieszkańców gminy Ostrów Mazowiecka jest stanu wolnego,

55,0% żyje w małżeństwie, 5,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,9% to wdowy/wdowcy.

Gminę Ostrów Mazowiecka cechuje ujemny przyrost naturalny wynoszący -41. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -3,23 na 1000 mieszkańców gminy. W 2023 roku urodziło się 96 dzieci, w tym 57,29% dziewczynek i 42,71% chłopców.

Tabela 3. Przyrost naturalny w latach 2019-2023

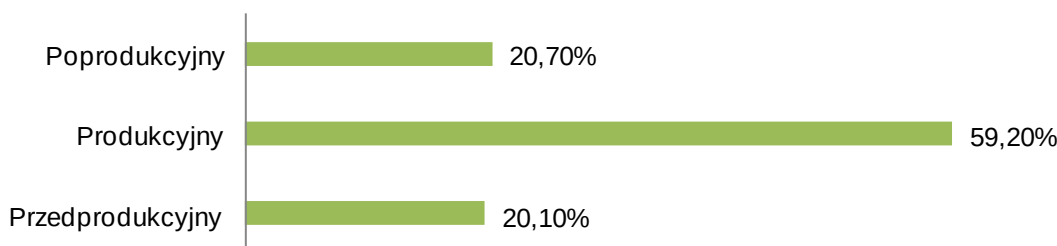
	2019	2020	2021	2022	2023
Przyrost naturalny, ogółem w tym:	-24	-30	-69	-60	-41
Kobiety	-4	-2	-26	-29	-5
Mężczyźni	-20	-28	-43	-31	-36
Urodzenia żywe ogółem, w tym:	117	134	106	101	96
Kobiety	56	72	56	39	55
Mężczyźni	61	62	50	62	41
Zgony ogółem, w tym:	141	164	175	161	137
Kobiety	60	74	82	68	60
Mężczyźni	81	90	93	93	77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane statystyczne na koniec 2023 roku wskazują, że 59,20% mieszkańców z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka jest w wieku produkcyjnym, 20,10% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 20,70% w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku - statystyki GUS na 2023 rok

W 2023 roku zarejestrowano 116 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 163 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Ostrów Mazowiecka -47. W tym samym roku 7 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 7.¹

Infrastruktura społeczno-techniczna

Oświata

W Gminie Ostrów Mazowiecka do 31 sierpnia 2023 roku funkcjonowało 9 szkół podstawowych oraz Przedszkole Samorządowe w Komorowie do których według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. uczęszczało łącznie 1213 dzieci i uczniów. W związku z likwidacją w 2023 roku Publicznej Szkoły Podstawowej w Pałapusie od 1 września funkcjonuje 8 publicznych szkół podstawowych:

- 1) Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Dąbrowskiej w Dudach,
- 2) Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Dybkach,
- 3) Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Jasienicy,
- 4) Publiczna Szkoła Podstawowa im. mjr Henryka Sucharskiego w Jelonkach,
- 5) Publiczna Szkoła Podstawowa im. płk dypl. Ludwika Bociańskiego w Komorowie,

¹ GUS Bank Danych Lokalnych- dane dla Gminy Ostrów Mazowiecka

- 6) Publiczna Szkoła Podstawowa im. Powstańców 1863 roku w Nagoszewie,
- 7) Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Starym Lubiejewie,
- 8) Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Ugniewie

Do placówek oświatowych prowadzonych przez Gminę należy również Przedszkole Samorządowe w Komorowie.

Ponadto na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka funkcjonują dwie niepubliczne szkoły podstawowe:

- 1) Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kozikach o strukturze klas 0-VIII, prowadzona przez Stowarzyszenie Przyszłość w Gminie Wąsewo, z siedzibą w Trynosy - Osiedle, do której na koniec 2023 roku uczęszczało 43 uczniów oraz 21 dzieci pięcioletnich i młodszych;
- 2) Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kalinowie, o strukturze klas 0-VIII, prowadzona przez Społeczno - Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator ” z siedzibą w Łomży, do której na koniec roku 2023 uczęszczało: 39 uczniów oraz 24 dzieci pięcioletnich i młodszych.

Przy szkołach podstawowych w Jasienicy, w Nagoszewie i w Jelonkach funkcjonują oddziały przedszkolne z możliwością pobytu dzieci powyżej 5 godzin. Dzieciom jest tam zapewnione całodienne wyżywienie.

Do szkół prowadzonych przez Gminę zorganizowano dowóz dla 497 uczniów, na bazie funkcjonującej komunikacji publicznej. Ponadto zorganizowano dowóz uczniów niepełnosprawnych do specjalnych szkół i ośrodków.

Tabela 4. Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju

Liczba programów edukacyjnych	2021	2022	2023
Szkoła Podstawowa w Dudach	5	7	8
Szkoła Podstawowa w Dybkach	21	18	13
Szkoła Podstawowa w Jasienicy	2	3	5
Szkoła Podstawowa w Jelonkach	11	15	12
Szkoła Podstawowa w Nagoszewie	5	5	4
Szkoła Podstawowa w Ugniewie	5	5	7
Szkoła Podstawowa w Starym Lubiejewie	4	3	3
Szkoła Podstawowa w Komorowie	5	4	6
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kalinowie	6	11	10
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kozikach	1	2	4
Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	2021	2022	2023
Szkoła Podstawowa w Dudach	15	17	20
Szkoła Podstawowa w Dybkach	10	40	45
Szkoła Podstawowa w Jasienicy	2	5	6
Szkoła Podstawowa w Jelonkach	1	1	1
Szkoła Podstawowa w Nagoszewie	1	1	1
Szkoła Podstawowa w Ugniewie	1	4	5
Szkoła Podstawowa w Starym Lubiejewie	4	5	18
Szkoła Podstawowa w Komorowie	8	7	8
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kalinowie	6	12	15
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kozikach	1	4	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ostrów Mazowiecka

W październiku 2024 r. planowane jest otwarcie gminnego żłobka w Nagoszewce Drugiej, którego oferta dotyczy opieki nad dziećmi w wieku od 20 tygodnia do 3 roku życia. Placówka zapewni wsparcie dla rodzin, które chcą łączyć rozwój zawodowy z opieką nad dziećmi, jednocześnie oferując dzieciom bezpieczne i przyjazne środowisko do nauki i zabawy. Żłobek został zaprojektowany z myślą o najwyższych standardach bezpieczeństwa i komfortu. Przestronne i jasne sale dydaktyczne, wyposażone w nowoczesne meble i zabawki zostały zaprojektowane tak, aby wspierać wszechstronny rozwój dzieci.²

W roku 2023, jak również w latach ubiegłych, Gmina podejmowała szereg działań w celu wzbogacenia oferty edukacyjnej i bazy dydaktycznej gminnych placówek oświatowych, a także brała udział w licznych projektach.³

Placówki oświatowe w gminie Ostrów Mazowiecka są dobrze wyposażone, dysponując nowoczesnymi salami lekcyjnymi, pracowniami komputerowymi, bibliotekami oraz salami gimnastycznymi. Szkoły w gminie aktywnie korzystają z funduszy unijnych oraz programów krajowych, które pozwalają na rozwój infrastruktury oraz podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej.

Absolwenci szkół podstawowych mają możliwość kontynuowania nauki w szkołach publicznych o profilach ogólnokształcących oraz technicznych, znajdujących się na terenie gminy:

- Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Ostrowi Mazowieckiej,
- Zespół Szkół Nr 1 w Ostrowi Mazowieckiej,
- Zespół Szkół Nr 2 w Ostrowi Mazowieckiej,
- Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Starym Lubiejewie.

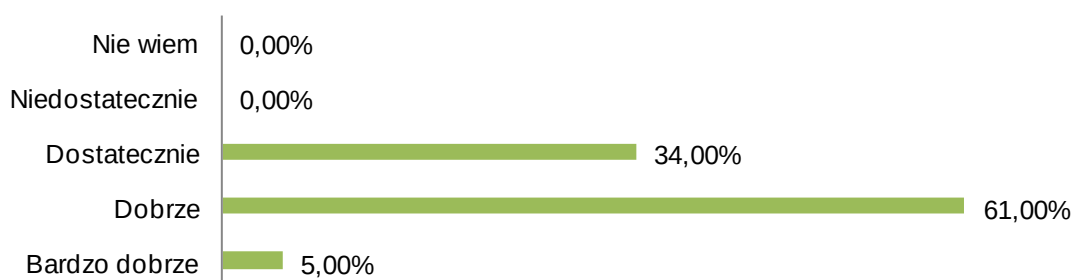
Mieszkańcy dość pozytywnie ocenili ofertę edukacyjną szkół w gminie. 61,00% badanych oceniło ją na poziomie dobrym, a 34,00% przyznało, że oferta jest dostateczna. Pozostałe 5,00% bardzo dobrze oceniło ofertę edukacją gminy.

² <https://gminaostrowmazowiecka.pl>

³ *Raport o stanie Gminy Ostrów Mazowiecka za rok 2023*

Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Opieka Zdrowotna

Usługi z zakresu opieki zdrowotnej na terenie gminy świadczone są przez następujące placówki opieki zdrowotnej:

- 1) Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej Curie w Ostrowi Mazowieckiej,
- 2) Ośrodek zdrowia w Jasienicy,
- 3) Ośrodek zdrowia w Komorowie.

Zgodnie z danymi GUS, w roku 2023 udzielono łącznie 24 223 porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz 1 470 teleporad.

Na terenie gminy działa Przychodnia stomatologiczna zlokalizowana w Komorowie oraz Gabinety Stomatologiczne funkcjonujące przy szkołach podstawowych w Jelonkach, Jasienicy i Nagoszewie.

Podstawowy dostęp do leków i artykułów medycznych zapewnia funkcjonujący na terenie gminy Punkt apteczny. W związku z położeniem gminy wokół miasta mieszkańcy głównie korzystają z aptek na terenie miasta.

Zarówno proces starzenia się społeczeństwa, jak i coraz powszechniej występujące choroby cywilizacyjne (otyłość, cukrzyca, nadciśnienie, choroby serca), będą miały coraz większy wpływ na rosnące zapotrzebowanie mieszkańców na dostęp do opieki zdrowotnej oraz profilaktyki chorób. Należy również podkreślić, że na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka występuje charakterystyczny dla całego kraju problem związany z funkcjonowaniem służby zdrowia, przejawiający się m.in. kolejkami do lekarzy i ograniczonym dostępem do opieki specjalistów. Są to problemy systemowe wymagające interwencji z poziomu krajowego.

Dobra jakość opieki zdrowotnej jest konieczna nie tylko ze względu na trendy demograficzne, czy możliwość zmniejszenia ryzyka wystąpienia ubóstwa wynikającego z powodów zdrowotnych. Zdrowie jest istotnym czynnikiem osiągnięcia wzrostu gospodarczego, szczególnie w przypadku zagrożeń epidemiami lub pandemiami. Ważne są działania profilaktyczne, także w najstarszych grupach wiekowych.

56,00% mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dobrym ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia. Kolejno 40% stwierdziło, że oferta usług medycznych jest dostateczna, a 2,00% ankietowanych oceniło ją jako bardzo dobrą.

Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej na terenie gminy?

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo jest jednym z kluczowych elementów wpływających na jakość życia mieszkańców każdej społeczności. Poczucie bezpieczeństwa przesądza o jakości życia mieszkańców i rozwoju lokalnej społeczności. Zapobieganie zjawiskom, które budzą powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia, ochrona bezpieczeństwa, dbałość o zachowanie porządku publicznego oraz działania na rzecz ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej należą do obowiązków gminy.

Gmina Ostrów Mazowiecka, podejmuje szereg działań mających na celu zapewnienie porządku publicznego oraz ochrony życia i mienia swoich mieszkańców, w szczególności poprzez wspieranie jednostek odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie gminy oraz jednostek pomocniczych.

Za utrzymanie porządku i bezpieczeństwa na terenie gminy Ostrów Mazowiecka odpowiadają dzielnicowi podlegający pod Komendę Powiatową Policji w Ostrowi Mazowieckiej.

Zakres działań:

- Zapewnienie porządku publicznego.
- Zwalczanie przestępczości i wykroczeń.
- Prowadzenie działań prewencyjnych, mających na celu zapobieganie przestępstwom.
- Ochrona mienia publicznego i prywatnego.
- Reagowanie na zgłoszenia obywateli oraz prowadzenie interwencji.
- Współpraca z lokalną społecznością: Policja współpracuje z mieszkańcami gminy w ramach programów profilaktycznych, takich jak "Bezpieczna Gmina", oraz prowadzi spotkania informacyjne z mieszkańcami na temat zagrożeń i sposobów ich unikania.

Z danych przedstawionych przez Policję wynika, iż najczęściej dochodzi do interwencji z powodu prowadzenia pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości.

Tabela 5. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu

Rodzaj zdarzenia	Rok		Liczba interwencji
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	2021		29
	2022		25
	2023		22
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	2021		2
	2022		4
	2023		3
zakłócanie porządku publicznego	2021		4
	2022		7
	2023		7
podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	2021		0
	2022		1
	2023		0
liczba wypadków pod wpływem alkoholu	2021		0
	2022		0
	2023		2
osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	2021		62
	2022		64
	2023		19
osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	2021		0
	2022		0
	2023		0

Najczęstszym przestępstwem na terenie gminy była kradzież mienia, a kolejno kradzież z włamaniem, uszkodzenie mienia oraz fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną. Można również zauważyć, że w roku 2022 odnotowano bardzo dużą liczbę przestępstw o charakterze innym niż wskazane.

Tabela 6. Przestępstwa na terenie gminy

Przestępstwa na terenie gminy	Rok	Liczba przestępstw
kradzież z włamaniem	2021	14
	2022	14
	2023	21
fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	2021	6
	2022	2
	2023	7
pobicie	2021	4
	2022	0
	2023	1
uszkodzenie mienia	2021	10
	2022	11
	2023	9
kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	2021	0
	2022	1
	2023	0
kradzież mienia	2021	10
	2022	21
	2023	25
inne	2021	99
	2022	427
	2023	20

Artykuł KK Kwalifikacja prawna liczba wszczętych / stwierdzonych / zakończonych postępowań:

Rok 2021 np.:

- znęcanie się nad rodziną – 6 / 6 / 6,
- groźba karalna – 1 / 1 / 1,
- uchylanie się od płacenia alimentów – 8 / 8 / 8.

Rok 2022 np.:

- znęcanie się nad rodziną – 2 / 2 / 2,
- groźba karalna – 8 / 8 / 8,
- uchylanie się od płacenia alimentów – 10 / 10 / 10.

Rok 2023 np.:

- znęcanie się nad rodziną – 7 / 7 / 7,
- groźba karalna – 5 / 5 / 5,
- uchylanie się od płacenia alimentów – 5 / 5 / 5.

Statystyki Policji wskazują, że osobami doznającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, natomiast mężczyźni są najczęściej osobami stosującymi przemoc domową. Na przestrzeni lat 2021-2023 nieco zmalała liczba osób doznających przemocy domowej.

Tabela 7. Liczba interwencji związanych z przemocą domową

Liczba:	2021 rok	2022 rok	2023 rok
liczba osób doznających przemocy domowej:	32	30	26
kobiety	19	25	21
mężczyźni	11	2	1
nieletni	2	3	4
liczba osób stosujących przemoc domową:	32	30	26
kobiety	3	2	0
mężczyźni	29	28	26
nieletni	0	0	0
liczba osób stosujących przemoc domową	18	19	18
kobiety	0	1	0
mężczyźni	18	18	18
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	2	13	19

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

- rok 2021 - wszczęcie 32 procedur NK,
- rok 2022 - wszczęcie 30 procedur NK,
- rok 2023 - wszczęcie 26 procedur NK.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Ostrów Mazowiecka wynosi 78,20% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa mazowieckiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Ostrów Mazowiecka najczęściej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu - 12,46 (wykrywalność 70%) oraz o charakterze kryminalnym - 10,34 (wykrywalność 69%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 7,91 (83%), drogowe - 2,20 (99%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,33 (91%).

Ochrona przeciwpożarowa:

Na terenie gminy Ostrów Mazowiecka działa 16 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, które są kluczowym elementem systemu bezpieczeństwa, szczególnie na terenach wiejskich. Remizy OSP znajdują się w 14 sołectwach Guty - Bujno, Jasienica, Jelonki, Kalinowo, Komorowo, Stare Lubiejewo, Nieskórz, Nagoszewo, Nagoszewka, Nowa Osuchowa, Prosienica, Przyjmy, Sielc, Stok, natomiast świetlice wiejskie w miejscowościach Biel, Budy - Grudzie, Jelenie, Wiśniewo. Co roku Gmina Ostrów Mazowiecka wspiera jednostki OSP, poprzez finansowanie działalności, sukcesywne uzupełnianie oraz wymianę sprzętu ratunkowo - gaśniczego.⁴

W 2023 r. na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka miało miejsce łącznie 223 zdarzenia w tym: 59 pożarów, 153 miejscowe zagrożenia (wypadki drogowe, usuwanie skutków wicher, lokalne podtopienia itp.) oraz 11 fałszywych alarmów. W okresie objętym sprawozdaniem jednostki OSP z terenu gminy Ostrów Mazowiecka były dysponowane do akcji ratowniczo- gaśniczych były dysponowane łącznie 126 razy. Najczęściej w akcjach ratowniczo-gaśniczych uczestniczyły jednostki należące do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG) tj. OSP Nagoszewka (22), OSP Komorowo (19) oraz OSP Nieskórz (13). Najczęściej dysponowanymi do działań ratowniczo-gaśniczych jednostkami spoza KSRG były OSP Jelonki (22), OSP Stok (11), OSP Nowa Osuchowa (11), OSP Sielc (7) i Prosienica (7).⁵

⁴ <https://gminaostrowmazowiecka.pl>

⁵ *Raport o stanie Gminy Ostrów Mazowiecka za rok 2023*

Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego w Ostrowi Mazowieckiej:

jest organem pomocniczym Wójta w zarządzaniu kryzysowym. Gminny Zespół wykonuje na obszarze gminy zadania związane z oceną występujących i potencjalnych zagrożeń mających wpływ na bezpieczeństwo publiczne, prognozowanie tych zagrożeń oraz przygotowanie propozycji działań. Przedstawia ponadto Wójtowi wnioski dotyczące wykonania, zmiany lub propozycji działań. Przedstawia ponadto Wójtowi wnioski dotyczące wykonania, zmiany lub zaniechanie działań ujętych w gminnym planie zarządzania kryzysowego. Zespół ten przekazuje także do wiadomości publicznej informacje związane z zagrożeniami. W jego skład wchodzi m.in. pracownicy Urzędu Gminy i GOPS, pracownicy gminnych jednostek organizacyjnych, przedstawiciele policji, państwowej straży pożarnej, służby medycznej, OSP i inne osoby zaproszone przez Przewodniczącego Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

Bezpieczeństwo na terenie gminy Ostrów Mazowiecka jest efektem współpracy wielu jednostek i służb, zarówno państwowych, jak i ochotniczych. Policja, Straż Pożarna, jednostki OSP oraz inne służby pomocnicze skutecznie współdziałają, aby zapewnić mieszkańcom ochronę i bezpieczeństwo. Gmina stale inwestuje w rozwój tych służb, co przekłada się na coraz lepszą jakość życia mieszkańców.

Kultura

Kultura odgrywa istotną rolę w życiu społeczności lokalnej, będąc kluczowym elementem budowania tożsamości i integracji mieszkańców. Gmina Ostrów Mazowiecka angażuje się w różnorodne działania kulturalne, które mają na celu rozwój oraz promocję dziedzictwa kulturowego regionu.

Jednostki kulturalne na terenie gminy Ostrów Mazowiecka:

Gminna Biblioteka Publiczna w Ostrowi Mazowieckiej z siedzibą w Nagoszewie jest ważnym ośrodkiem życia kulturalnego w gminie, pełniąc rolę nie tylko miejsca dostępu do literatury, ale także centrum spotkań kulturalnych i edukacyjnych. Biblioteka posiada filie w Jasienicy, Jelonkach, Komorowie, Ugniewie oraz prowadzi wioskę internetową - kształcenie na odległość na terenach wiejskich w Komorowie.

Dzięki tak rozmieszczonej sieci bibliotecznej mieszkańcy Gminy Ostrów Mazowiecka mają zapewniony szeroki dostęp do zbiorów bibliotecznych, Internetu i informacji. Głównym celem Biblioteki jest promocja czytelnictwa, zaspokajanie zróżnicowanych potrzeb czytelniczych oraz upowszechnianie wiedzy i kultury.

Zakres działań:

- Udostępnianie zbiorów bibliotecznych (książek, czasopism, audiobooków).
- Organizacja spotkań autorskich, wieczorów poetyckich oraz dyskusji literackich.
- Prowadzenie zajęć literackich oraz warsztatów dla dzieci i młodzieży.
- Organizacja konkursów literackich i artystycznych dla mieszkańców gminy.

Biblioteka realizuje szereg działań statutowych w zakresie; gromadzenia, opracowania, selekcji, przechowywania i udostępniania zbiorów. Systematycznie wprowadza nowo zakupione książki do systemu bibliotecznego „Mateusz” oraz prowadzi katalog on-line. Liczba wprowadzonych woluminów do systemu to 54935, co stanowi 100% księgozbioru.

W roku 2023 we wszystkich placówkach zarejestrowano 2026 użytkowników z czego 983 stanowią czytelnicy. Odnotowano wzrost czytelników o 76 i użytkowników o 267 osób w porównaniu z rokiem ubiegłym. Ogólna liczba wypożyczeń księgozbioru w minionym roku wynosiła 27370, co stanowi wzrost o 2283 względem roku ubiegłego, a liczba odwiedzin wzrosła o 2513 i wynosiła 10720. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom czytelników w roku ubiegłym Biblioteka oferowała różnorodny program działań i inicjatyw oraz pozyskiwała środki zewnętrzne by poszerzyć i uatrakcyjnić ofertę kulturalną.⁶

Stowarzyszenia i organizacje kulturalne:

Koła Gospodyń Wiejskich (KGW)- są aktywnymi podmiotami w sferze kultury, działającymi na terenie gminy Ostrów Mazowiecka na rzecz podtrzymywania tradycji ludowych oraz organizowania wydarzeń kulturalnych na poziomie lokalnym.

Na terenie gminy działa łącznie 20 KGW: KGW w Nieskorzu, KGW w Jeleniach, KGW w Stoku, KGW w Komorowie, KGW w Nagoszewie, KGW

⁶ Raport o stanie Gminy Ostrów Mazowiecka za rok 2023

w Nowej Grabownicy, KGW "Grabowianka" w Starej Grabownicy, KGW w Przyjmach k. Poręby, KGW w Bieli, KGW Przyjmy k. Jelonek, KGW w Wiśniewie, KGW "Nowoczesne Babki" w Sielcu, KGW "Babskie rządy w Pałapusie", KGW Guty-Bujno "Boskie Gutowianki", KGW "Tylko razem" w Kuskowiźnie, KGW w Starej Osuchowej, KGW w Jelonkach, KGW Ugniewo "Ugniewo razem", KGW "Kalinowe Szpilki" w Kalinowie, KGW "Kreatywne Babki" w Jasienicy.⁷

Zakres działań:

- Organizacja warsztatów rękodzielniczych, kulinarnych oraz związanych z tradycją ludową.
- Udział w festynach i dożynkach, gdzie prezentowane są lokalne produkty i tradycje.
- Współpraca z innymi organizacjami i instytucjami kulturalnymi w regionie.

Główne wydarzenia kulturalne:

Dożynki Gminne- to jedno z najważniejszych wydarzeń kulturalnych w gminie, podczas którego mieszkańcy świętują zakończenie zbiorów. Dożynki obejmują mszę świętą, korowód dożynkowy, występy artystyczne oraz prezentację lokalnych tradycji i zwyczajów.

Gmina Ostrów Mazowiecka prowadzi szeroką działalność kulturalną, która jest realizowana przez różnorodne instytucje i stowarzyszenia. Działania te odgrywają kluczową rolę w budowaniu i umacnianiu tożsamości lokalnej oraz integracji mieszkańców. W przyszłości planowane są dalsze inicjatywy, które mają na celu rozwój kultury oraz promocję regionu.

Do głównych wyzwań w zakresie rozwoju kultury na terenie gminy Ostrów Mazowiecka należą:

- Zwiększenie dostępności do wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców z mniejszych miejscowości.
- Rozwój infrastruktury kulturalnej, w tym modernizacja obiektów służących kulturze.
- Aktywizacja młodzieży i zachęcanie jej do udziału w działaniach kulturalnych.

⁷ <https://gminaostrowmazowiecka.pl>

Mieszkańcy, zapytani o jakość oferty kulturalnej, najczęściej oceniali ją na poziomie dobrym (56,00%).

Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?

Sport, rekreacja i turystyka

Sport stanowi jeden z kluczowych elementów życia społecznego. Promuje odpowiednie zachowania, kształtuje charakter i tożsamość, poprawia ogólną kondycję ciała oraz uczy szacunku dla innych, przestrzegania określonych zasad, pielęgnuje poczucie solidarności i umiejętność współpracy.

Do obiektów sportowych znajdujących się na terenie gminy Ostrów Mazowiecka i będących jej własnością można zaliczyć sale gimnastyczne oraz boiska, w tym boiska wielofunkcyjne oraz typu Orlik funkcjonujące głównie przy Szkołach Podstawowych.

Ponadto na terenie gminy znajdują się następujące obiekty sportowe nie będące własnością gminy:

- hala sportowa oraz pływalnia kryta na terenie Garnizonu w Komorowie – będące w zarządzie Ministerstwa Obrony Narodowej, udostępniane odpłatnie użytkownikom cywilnym;
- 1 sala gimnastyczna w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Starym Lubiejewie;
- stadion sportowy z pełnowymiarowym boiskiem do piłki nożnej oraz boisko do piłki ręcznej w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Starym Lubiejewie.

Popularyzacją sportu i rekreacji na terenie gminy zajmują się również kluby sportowe:

- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Bartek”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Tęcza”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Champions”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Dybek”,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Bratek”,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Orlęta”,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Jelonek”,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Tuchelka”,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Nagoszewiak”,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Jasio”,
- Ludowy Klub Sportowy „Fuks”,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy,
- Stowarzyszenie Sportowe „Nokaut”,
- Parafialno - Uczniowski Klub Sportowy „Roch” Jasienica.

Dzięki działalności tych podmiotów przeciwdziała się postępującym zjawiskom zachowań patologicznych i wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży. Gmina Ostrów Mazowiecka podejmuje wiele działań prozdrowotnych dbając o to, aby mieszkańcy mieli możliwość spędzania wolnego czasu w sposób aktywny na świeżym powietrzu m.in. tworzenie i doposażenie siłowni zewnętrznych, działających m.in. w Komorowie i Nagoszewce. Inwestycje tego typu przyczyniają się nie tylko do propagowania zdrowego stylu życia wśród społeczności, ale także do podniesienia atrakcyjności gminnych wsi.

Turystyka odgrywa marginalną rolę w gospodarce Gminy, choć baza noclegowa jest dość szeroka. W Ostrowi Mazowieckiej jak również na terenie gminy znajduje się dużo hoteli a także kilka gospodarstw agroturystycznych usytuowanych w południowo – zachodniej części Gminy. W Starym Lubiejewie przy Zespole Szkół Centrum Kształcenia Praktycznego znajduje się internat, który również wpisuje się w bazę noclegową, nie świadczy jednak usług komercyjnych. Baza gastronomiczna to w szczególności bary i zajazdy, ale także obiekty świadczące usługi okolicznościowe, jak np. sale weselne.

Warunki przyrodniczo – krajobrazowe oraz zdrowy klimat czynią z Gminy Ostrów Mazowiecka doskonałe miejsce na aktywny wypoczynek. Malownicze tereny gminy wśród lasów Puszczy Białej, czyste powietrze i spokój dają możliwości spędzenia czasu wolnego w pięknym otoczeniu i korzystnym dla samopoczucia mikroklimacie. Miłośnicy czynnego wypoczynku i ruchu na świeżym powietrzu znajdą na terenie gminy wiele propozycji dla siebie.

Przez tereny Gminy Ostrów Mazowiecka przebiegają trzy oznakowane ścieżki rowerowe:

- Ostrów Mazowiecka – Wiśniewo – Ostrów Mazowiecka – szlak rowerowy rozpoczyna się w Rogóźni i biegnie przez leśne tereny sołectw Wiśniewo, Nowa Osuchowa, następnie przez wieś Nagoszewka do Rogóźni i dalej do Ostrowi Mazowieckiej, trasa obejmuje odcinek 33 kilometrów.
- Ostrów Mazowiecka – Brok – ta trasa rowerowa liczy 13 km i rozpoczyna się przy stawie miejskim w Ostrowi Mazowieckiej, prowadzi wzdłuż ulicy Warszawskiej, przy krzyżu upamiętniającym ostrowskich powstańców styczniowych, skręca w ul. 63 Roku, następnie prowadzi do Starej Grabownicy. Przy wyjeździe ze Starej Grabownicy usytuowane jest pierwsze miejsce postojowe wyposażone w stół, ławki oraz tablice informacyjne. Następnie trasa biegnie drogą przez sosnowe lasy, będące pozostałością po prastarej Puszczy Białej do Nowej Grabownicy. Trasa ścieżki prowadzi do Broku, gdzie po drodze znajduje się kolejne miejsce postojowe – w okolicy Łysych Gór (Łyse Góry to zalesione wydmy, które stanowią malowniczy krajobraz ścieżki). Kolejny odcinek trasy biegnie wśród pól w okolicy ruin Zamku Biskupów Płockich w Broku. Trasa kończy się na Brokowskiej nadbużańskiej plaży.
- 18 – sto kilometrowa trasa rowerowa zaczyna się na ulicy Zambrowskiej, wyjeżdżając z Ostrowi w kierunku Podborza, następnie wieś Kalinowo, gdzie na pięknej leśnej polanie można odpocząć. Dalsza trasa przebiega dukiem leśnym przez sołectwo Nieskórz i przez malownicze tereny wsi Ugniewo w kierunku Ostrowi.

Na terenie Gminy znajduje się także Lądowisko Grądy w Antoniewie. Lądowisko jest zarejestrowane w Urzędzie Lotnictwa Cywilnego (kod ICAO: EPGY). Składa się z asfaltowego pasa startowego o długości 804 metrów i szerokości 24,5 metra.

Właścicielem lądowiska jest Skarb Państwa, do niedawna służył przede wszystkim prowadzeniu gospodarki leśnej, natomiast od 2009 roku, na podstawie umowy dzierżawy, lądowiskiem zarządza Targor Flight Club, który prowadzi tu Ośrodek Szkolenia Lotniczego. Na lotnisku odbywają się szkolenia, loty widokowe zarówno balonem, paralotnią, jak i samolotem, można także skoczyć ze spadochronem. Jest to ogromna atrakcja turystyczna Gminy.

Ofertę w zakresie sportu i rekreacji, 56,00% mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dobrym.

Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę w zakresie sportu i rekreacji w gminie?

Ponadto, 51,00% ankietowanych mieszkańców dobrze oceniło działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie gminy?

Rynek pracy

Zgodnie z danymi GUS na koniec roku 2021, w gminie Ostrów Mazowiecka pracowały ogółem 1 114 osób. 50,09% wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a 49,91% mężczyźni. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba osób pracujących wzrosła.

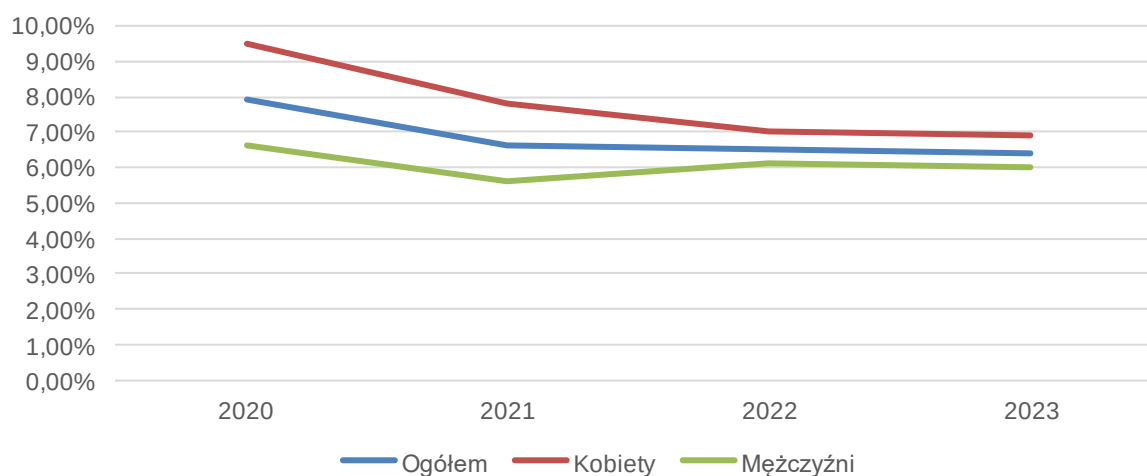
Tabela 8. Liczba osób pracujących w gminie Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021

Liczba osób pracujących w gminie	2019	2020	2021
Pracujący ogółem; w tym:	949	1 046	1 114
Kobiety	522	526	558
Mężczyźni	427	520	556

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2020-2023 widoczny jest stały spadek udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Szczególnie jest to zauważalne w przypadku kobiet. Na koniec roku 2023 współczynnik ten wynosił 6,4% (6,9% wśród kobiet i 6,0% wśród mężczyzn).

Wykres 8. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

28,2% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Ostrów Mazowiecka pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 31,9% w przemyśle i budownictwie, a 16,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

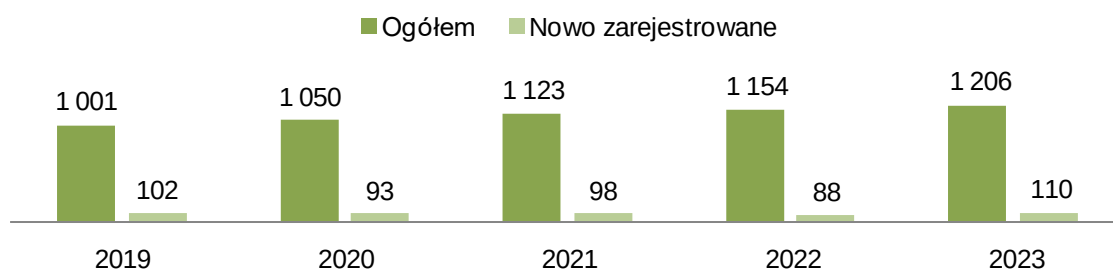
W 2022 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Ostrów Mazowiecka wynosiło 5 729,10 PLN, co odpowiada 85,40% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Gospodarka

W gminie Ostrów Mazowiecka w roku 2023 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1 206 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1 018 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Zarejestrowano 110 nowych podmiotów, a 59 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Ostrów Mazowiecka najwięcej stanowią spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością (42). Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej jest mikro-przedsiębiorstw (1 175), zatrudniających 0 - 9 pracowników.

4,7% (57) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 34,1% (411) podmiotów, a 61,2% (738) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Ostrów Mazowiecka najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (27.0%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (22.8%).

Na przestrzeni ostatnich lat zaobserwowano wzrost ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON, jak również liczby podmiotów nowo zarejestrowanych.

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, iż warunki do rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej są sprzyjające, a działania gminy w zakresie wspierania i rozwoju przedsiębiorczości przyczyniają się do poprawy stanu gospodarki lokalnej.

DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA

Opracowanie diagnozy demograficzno-społecznej w procesie tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest etapem koniecznym i niezbędnym. Na jej podstawie wyznacza się cele strategiczne, cele operacyjne, jak również kierunki skutecznych, długofalowych działań strategicznych, służących rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Diagnoza sytuacji demograficzno-społecznej na terenie gminy Ostrów Mazowiecka obejmuje lata 2021-2023. Problemy społeczne zostały przeanalizowane na podstawie danych gromadzonych przez GUS, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policję, Zespół Interdyscyplinarny, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz danych pozyskanych w wyniku ankiety dotyczącej lokalnych zagrożeń społecznych.

Badania ankietowe wśród mieszkańców gminy zostało przeprowadzone w okresie czerwiec- sierpień 2024 r. W ankietyzacji wzięło udział 100 mieszkańców gminy, w tym 81,00% kobiet oraz 19,00% mężczyzn, zróżnicowanych pod względem wieku, wykształcenia oraz aktywności zawodowej.

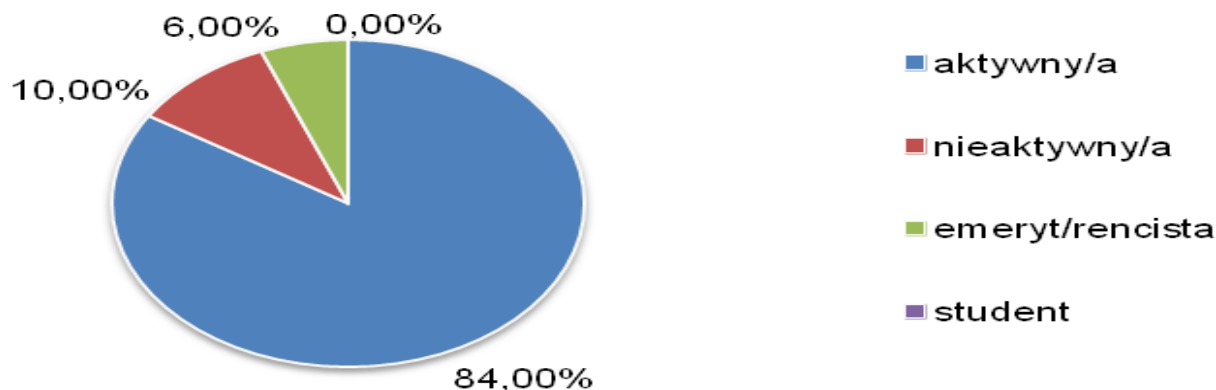
Najliczniej reprezentowanym przedziałem wiekowym wśród badanych był przedział 31-60 lat, stanowiący 90,00% ogólnej próby badawczej. Kolejno 7,00% ankietowanych stanowiły osoby w przedziale 20-30 lat, a pozostałe 3,00% to osoby powyżej 60 roku życia.

Wykres 10. Struktura próby badawczej ze względu na wiek

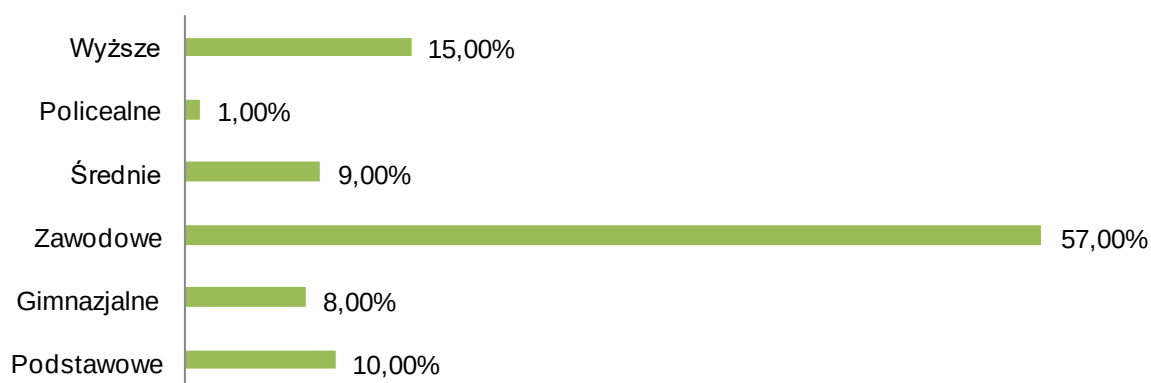

Wśród ankietowanych będących w wieku produkcyjnym, 74,00% stanowiły osoby aktywne zawodowo. Kolejno 17,00% pozostawało bez zatrudnienia, a pozostałe 9,00% to emeryci lub renciści.

Wykres 11. Struktura próby badawczej ze względu na aktywność zawodową

Z kolei, różnicując próbę badawczą według poziomu wykształcenia okazało się, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym (57,00%). Kolejno 15,00% ankietowanych posiadało wykształcenie wyższe, 10,00% podstawowe, a 9,00% średnie. gimnazjalne. 8,00% badanych potwierdziło ukończenie gimnazjum, a jedna osoba (1,00%) szkołę policealną.

Wykres 12. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie

Na początku badania mieszkańców poproszono o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym na terenie gminy Ostrów Mazowiecka. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

Tabela 9. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Ostrów Mazowiecka

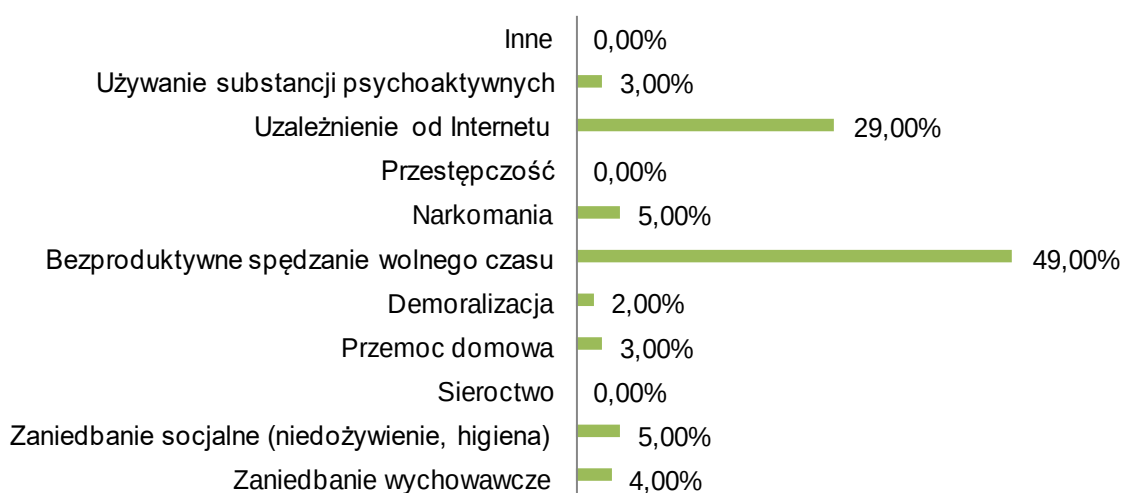
Problemy społeczne	Średnia ważona problemu
alkoholizm	2,25
narkomania	2,78
wzrost przestępczości	2,76
nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	2,73
bezrobocie	2,67
ubóstwo	2,72
przemoc	2,70
uzależnienia behawioralne	2,70

Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy ocenili ważność wskazanych problemów na zbliżonym poziomie, najwyżej w hierarchii problemów usytuowali problem narkomanii, którego ważność ocenili na poziomie 2,78

Mieszkańcy zostali również zapytani jakie negatywne zjawiska dostrzegają na terenie gminy w odniesieniu do dzieci i młodzieży. Jak wynika z odpowiedzi najbardziej zauważalnym problemem jest bezproduktywne spędzanie czasu wolnego, wskazane przez 49,00% ankietowanych. Kolejno 29,00% badanych zwróciło uwagę na uzależnienie od Internetu. Zauważalnymi problemami są również zaniedbania socjalne, narkomania, zaniedbanie wychowawcze, przemoc domowa oraz demoralizacja.

Wykres 13. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej na terenie gminy?

Ogólne warunki życia w gminie mieszkańcy najczęściej oceniali jako dobre. Taką odpowiedź wskazało 58,00% badanych respondentów. Następnie 40,00% oceniło je jako raczej dobre, a 2,00% przyznało, iż są one bardzo dobre.

Wykres 14. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?

Zapytano również badanych mieszkańców jak oceniają swoją sytuację materialną. I tak, 68,00% przyznało, iż jest ona dobra. Pozostałe 32,00% zaznaczyło, iż jest ona przeciętna, ani dobra, ani zła.

Problemy w obszarze pomocy społecznej

Pomoc społeczna to realizacja polityki socjalnej państwa, mającej na celu niesienie pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej a jednocześnie nie są w stanie samodzielnie sprostać powstałym problemom i rozwiązać ich przy pomocy własnych środków. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, związkami wyznaniowymi, stowarzyszeniami, fundacjami oraz osobami fizycznymi.

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W OSTROWI MAZOWIECKIEJ

Do zadań GOPS należy w szczególności:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej w gminie,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na pomoc społeczną,
- obsługa świadczeń przewidzianych ustawowo,
- pobudzanie aktywności społecznej w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- praca socjalna stwarzająca możliwości prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenia warunków do życiowego usamodzielniania osób objętych pomocą społeczną,
- wytaczanie powództwa na rzecz klientów GOPS o roszczenia alimentacyjne,
- współpraca z samorządem gminnym, stowarzyszeniami o charakterze charytatywnym w celu zaspokojenia potrzeb i rozwiązywania problemów osób i rodzin wymagających pomocy społecznej.

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej finansowana jest z budżetu gminy, przy czym zadania zlecone gminie, a realizowane przez GOPS finansowane są ze środków budżetu państwa.

Potrzeby osób korzystających z pomocy społecznej na terenie działania GOPS w Ostrowi Mazowieckiej zaspokajane są przez następujące formy pomocy:

- ☐ świadczenia pieniężne z pomocy społecznej;
- ☐ świadczenia niepieniężne m.in. posiłki, sprawienie pogrzebu, ubrania, schronienie;
- ☐ indywidualne programy pomocy;

□ inne rodzaje pomocy i świadczeń, w tym zasiłki rodzinne, świadczenia opiekuńcze.

W 2023 roku pomocą społeczną w formie świadczeń pieniężnych, usług oraz pracy socjalnej objęto łącznie 291 rodzin. Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców wynosiła 631 co stanowiło 5,03% ogółu mieszkańców gminy Ostrów Mazowiecka. W ramach systemu pomocy społecznej wydane zostały 492 decyzje administracyjne.

Wśród gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną najliczniejszą grupę stanowią gospodarstwa jednoosobowe – 52,92% ogółu gospodarstw domowych. Drugą grupę pod względem liczebności stanowią rodziny z dziećmi – 32,99% z ogółu gospodarstw domowych z czego 7,90% stanowią rodziny niepełne. Rodziny emerytów i rencistów objętych pomocą stanowią 22,68% środowisk.

Na podstawie poniżej przedstawionych danych można stwierdzić, że na przestrzeni trzech ostatnich lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, jak również liczba osób w rodzinach utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Tabela 10. Osoby korzystające z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną	Rok	Liczba
rodziny korzystające z pomocy społecznej	2021	283
	2022	275
	2023	291
liczba osób w rodzinach	2021	648
	2022	638
	2023	631

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Ostrowi Mazowieckiej

Analiza trudności występujących w gospodarstwach domowych pokazuje, że długotrwała choroba (63,92%), niepełnosprawność (59,11%), ubóstwo (43,99%) oraz bezrobocie (31,28%), to najczęstsze powody ubiegania się o wsparcie.

Tabela 11. Powody korzystania z pomocy społecznej

Powody przyznawania pomocy społecznej	Rok	Liczba rodzin
Ubóstwo	2021	149
	2022	159
	2023	128
Bezdomność	2021	3
	2022	5
	2023	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	2021	36
	2022	30
	2023	21
Bezrobocie	2021	111
	2022	104
	2023	91
Niepełnosprawność	2021	144
	2022	185
	2023	172
Długotrwała lub ciężka choroba	2021	162
	2022	198
	2023	186
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	2021	22
	2022	28
	2023	11
Alkoholizm	2021	20
	2022	23
	2023	14

Narkomania	2021	0
	2022	0
	2023	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2021	4
	2022	1
	2023	4
Przemoc w rodzinie	2021	14
	2022	11
	2023	3
Sytuacja kryzysowa	2021	0
	2022	0
	2023	0
Zdarzenie losowe	2021	3
	2022	5
	2023	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Ostrowi Mazowieckiej

W 2023 roku w wydatkach budżetu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej najwyższą pozycję stanowiły wydatki na świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego, Pomoc Społeczna i usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Pomoc społeczna to największe wydatki na świadczenie usług opiekuńczych, pobyt mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, a w dalszej kolejności koszt wypłaty świadczeń w formie zasiłków stałych, posiłek w szkole i w domu, koszty utrzymania dziecka w pieczy zastępczej, zasiłki celowe i okresowe.

Świadczenia z zakresu pomocy społecznej

W ramach pomocy społecznej mogą być przyznane niżej wymienione świadczenia:

- 1) zasiłek stały,
- 2) składka zdrowotna,

- 3) zasiłek okresowy,
- 4) zasiłek celowy,
- 5) specjalny zasiłek celowy,
- 6) sprawienie pogrzebu,
- 7) udzielenie schronienia.⁸

Bezrobocie

Na przestrzeni lat 2020-2023 ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie Ostrów Mazowiecka znacznie zmalała, co świadczy o pozytywnych zmianach na rynku pracy oraz ogólnym ożywieniu gospodarczym będącymi wynikiem właściwej polityki gminy oraz działania krajowych instrumentów wsparcia bezrobotnych, w szczególności kierowanych do osób poniżej 30 roku życia, powyżej 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotnych.

Tabela 12. Stan bezrobocia rejestrowanego w latach 2020-2023

Stan bezrobocia	2020	2021	2022	2023
Bezrobotni zarejestrowani ogółem; w tym:	604	501	489	479
Kobiety	326	265	237	234
Mężczyźni	278	236	252	245
Osoby do 30 roku życia	200	155	142	127
Osoby po 50 roku życia	115	104	116	107
Długotrwale bezrobotne	315	322	278	287

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

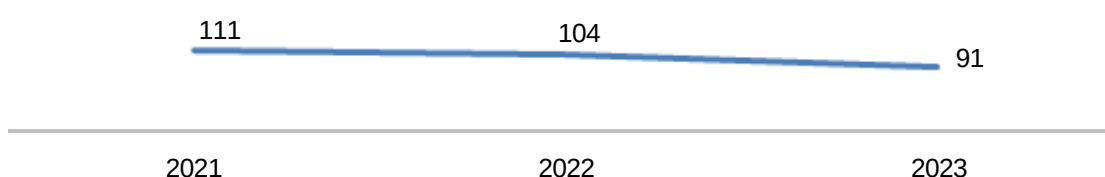
⁸ Raport o stanie Gminy Ostrów Mazowiecka za 2023 rok

Bezrobocie rejestrowane w gminie Ostrów Mazowiecka w 2023 roku wynosiło 8,6% (8,6% wśród kobiet i 8,6% wśród mężczyzn). Jest to więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa mazowieckiego (4,1%) oraz więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski (5,1%).

Zgodnie z danymi OPS w Ostrowi Mazowieckiej, na przestrzeni lat 2021-2023 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.

Wykres 15. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Bezdomność

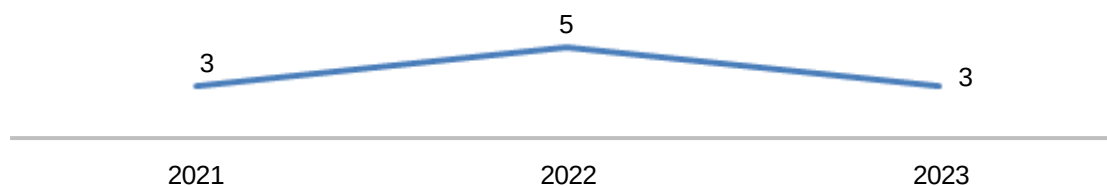
Bezdomność wydaje się być szczególnie bolesnym zjawiskiem, gdyż człowiek, którego ona dotyczy, pozostając bez dachu nad głową, funkcjonuje bez przestrzeni, w której może się schronić przed trudnymi życiowymi sytuacjami. Osobie, która ma dom, bardzo trudno zrozumieć bezdomnych, a przecież jest ich coraz więcej. Dzisiaj można ich spotkać w każdym mieście; do niedawna zaś stanowili zjawisko charakterystyczne jedynie dla dużych aglomeracji.

Bezdomność na terenie gminy Ostrów Mazowiecka jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej.

Z danych przekazanych przez GOPS w Ostrowi Mazowieckiej wynika, iż w roku 2022 liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności była najwyższa.

Wykres 16. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych

Alkoholizm

Alkoholizm to jeden z najpoważniejszych problemów społecznych, który wpływa na życie jednostek, rodzin jak również całych społeczności. Walka z tym zjawiskiem jest priorytetem dla lokalnych władz i instytucji zaangażowanych w profilaktykę, działających na terenie gminy.

Alkohol jest napojem konsumowanym powszechnie. Od 15 lat spożycie wynosi nie mniej niż 9 l 100% alkoholu w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W 2022 roku w Polsce wypito 9,37 l i jest to wyraźnie mniej niż rok wcześniej. W strukturze spożycia prym wiodzie piwo, które już od końca lat 90. XX wieku jest ulubionym napojem Polaków. (...) Wyniki badania pt. „*Wzory konsumpcji alkoholu w Polsce w 2020 roku*”, przeprowadzonego na reprezentatywnej próbie 2000 dorosłych respondentów, wskazują, że ponad 80% badanych piło w ciągu 12 m-cy przed badaniem przynajmniej jeden rodzaj alkoholu. W ciągu ostatnich 12 m-cy przed badaniem nie piło 19,2% osób. Rozpowszechnienie abstynencji jest znacznie wyższe wśród kobiet (26,5%) niż mężczyzn (12,6%). Pod względem częstości picia (dni picia) widoczne są również różnice pomiędzy kobietami i mężczyznami. Ogólnie konsumenci alkoholu piją go średnio przez 73 dni, czyli ponad 2 miesiące w roku, przy czym najczęściej piją piwo (61 dni w roku) i zdecydowanie rzadziej wino czy napoje spirytusowe (14 dni w roku). Mężczyźni piją alkohol niemal trzykrotnie częściej niż kobiety (106/37 dni), przy czym różnica ta jest głównie związana z częstszym piciem piwa przez mężczyzn (średnio 98 dni w roku dla mężczyzn i 21 dni w roku dla kobiet) i ponad dwukrotnie częstszym piciem napojów spirytusowych (20 dni) niż w przypadku kobiet (9 dni). Natomiast, jeśli chodzi

o wino, to kobiety piją je niemal dwukrotnie częściej niż mężczyźni (18/10 dni). W obydwu grupach, kobiet i mężczyzn, zauważalna jest zgodność kolejności najważniejszych motywów do picia, choć te motywy nie są wskazywane jako wyjątkowo częste (na poziomie 20–30%). Najważniejsze motywy związane są z presją społeczną (picie podczas uroczystości oraz chęć dopasowania się) oraz z przyjemnością odczuwaną po wypiciu alkoholu (nastój i uczucie towarzyszące picciu). Warto jednak zauważyć, że przedstawiciele obu płci nie piją po to, aby się upić ani ucieczkowo – aby zapomnieć. Picie jest związane w dużo większym stopniu z zachowaniami i rytuałami społecznymi.⁹

Dane z przeprowadzonej diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych wśród mieszkańców z terenu gminy Ostrów Mazowiecka wskazują, iż problem alkoholizmu jest obecny na terenie gminy, jednak są to nieliczne przypadki. Taką odpowiedź wskazało 60,00% ankietowanych. 18,00% postrzega alkoholizm jako problem zauważalny na terenie gminy, a według 4,00% jest to problem powszechny. Tyle samo ankietowanych (4,00%) stwierdziło, że problem alkoholizmu nie występuje na terenie gminy, a pozostałe 14,00% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

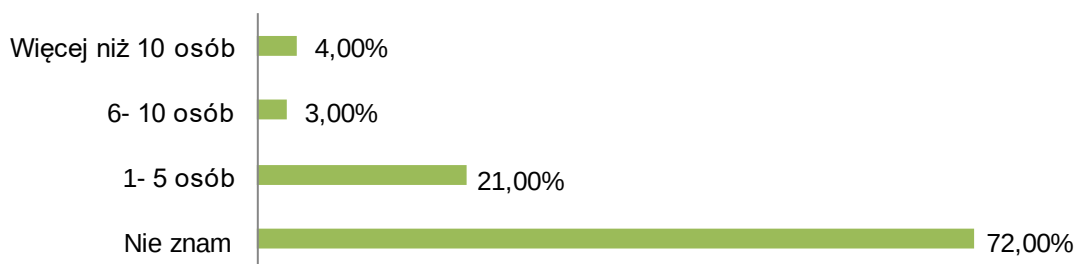
Warto zaznaczyć, iż 32,00% uważa, że osoby spożywające alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Pozostałe 68,00% wyraziło przeciwne zdanie w tym temacie.

Zdecydowana większość respondentów tj. 72,00% nie zna w swoim środowisku osób nadużywających alkoholu. Pozostałe 28,00% przyznało, że zna takie osoby.

⁹ Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, *Raport 2023 Uzależnienia w Polsce*, <https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2024/03/Raport-2023-wersja-Internetowa.pdf>

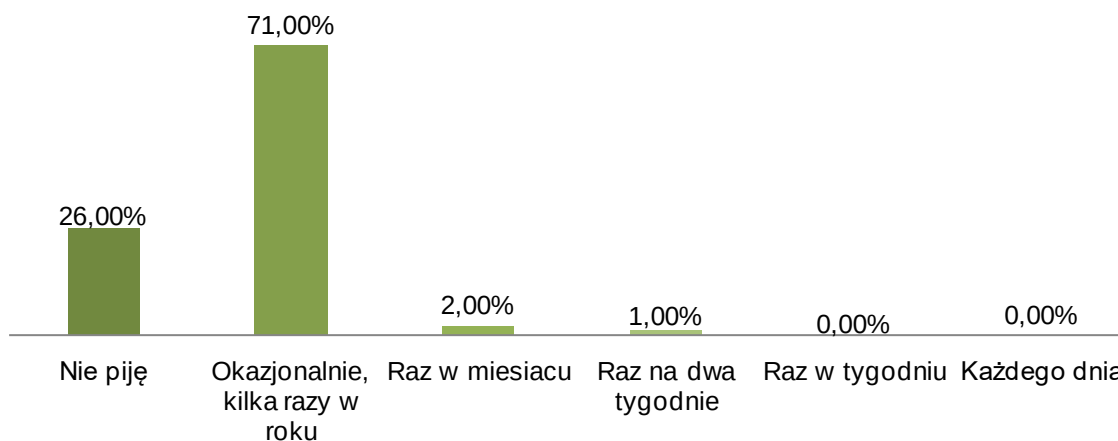

Wykres 17. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

Jak wynika z deklaracji badanych mieszkańców z terenu gminy, alkohol jest obecny w ich życiu, lecz częstotliwość jego spożywania jest zazwyczaj okazjonalna. Najlichniesza grupa ankietowanych tj. 71,00% przyznała się do spożywania napojów alkoholowych okazjonalnie, średnio kilka razy w roku. 2,00% przyznało, iż ma to miejsce raz w miesiącu, a jedna osoba (1,00%) zadeklarowała, że spożywa alkohol raz na dwa tygodnie. Pozostałe 26,00% zadeklarowało abstynencję. Analizując płeć respondenta, zarówno kobiety, jak i mężczyźni deklarowali najczęściej, iż spożywają alkohol okazjonalnie.

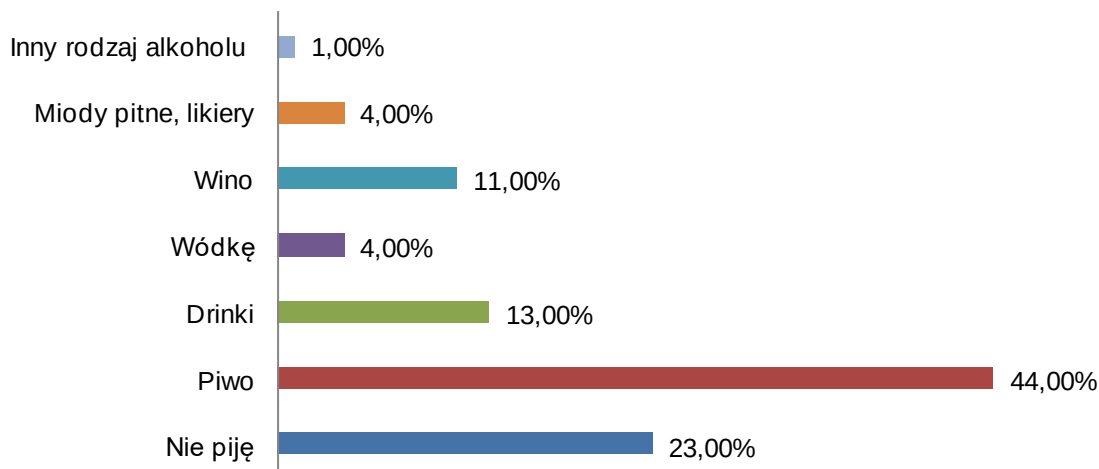
Wykres 18. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?

Jeśli chodzi o preferencje co do spożywanego alkoholu, respondenci najczęściej deklarowali, że piją piwo (44,00%). Kolejno 13,00% wskazało na drinki, a 11,00% na wino. 4,00% spożywa najczęściej wódkę i tyle samo ankietowanych wybiera miody pitne, likiery. Jeden z badanych (1,00%) wskazał na inny rodzaj spożywanego alkoholu.

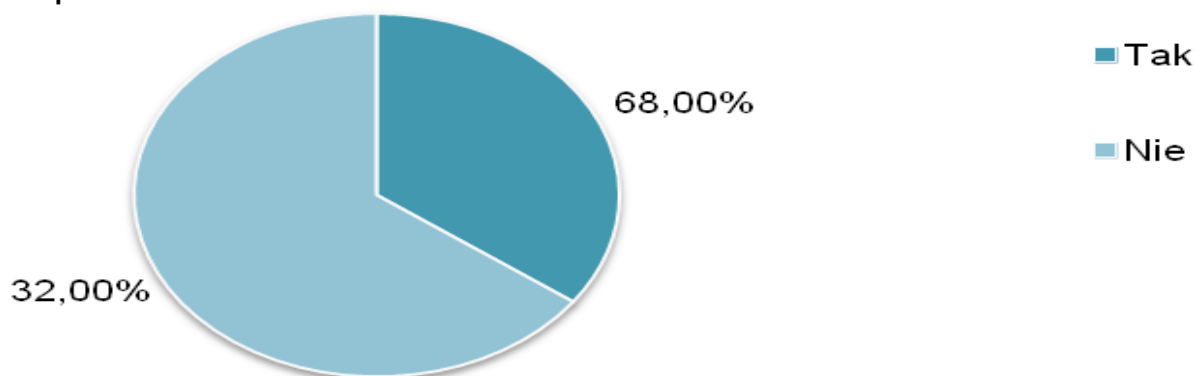

Wykres 19. Jaki rodzaj alkoholu spożywa Pan/Pani najczęściej?

W części poruszającej problematykę alkoholizmu zadano także badanym pytanie odnośnie przyzwolenia w ich domu na picie względnie nowych na naszym rynku napojów alkoholowych, to jest cydru i alcopops oraz napojów bezalkoholowych, w tym piwa 0% i napojów energetyzujących przez osoby niepełnoletnie. Niepokojącym jest, że 68,00% badanych stwierdziło, że w ich domach nie ma zakazu spożywania tego typu napojów. Pozostałe 32,00% respondentów odpowiedziało, że w ich rodzinie nie ma przyzwolenia na picie przez nieletnich napojów energetyzujących, piwa 0%, cydru lub alcopops.

Wykres 20. Czy w Pani/Pana rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów energetyzujących lub 0% przez nieletnich?

Warto dodać, iż w 49,00% tych gospodarstw najpopularniejszą używką wśród młodzieży nieletniej są napoje energetyczne. 32,00% pozwala na picie piwa 0%.

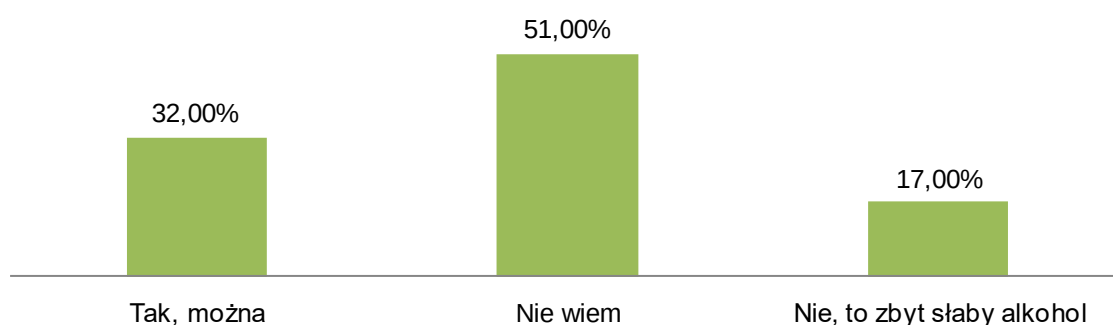

U 4,00% ankietowanych przyzwala się na picie cydru lub alko popu przez osoby niepełnoletnie. W tym miejscu należy odwołać się do oficjalnego stanowiska PARPA, zgodnie z którym „sprzedaż osobom nieletnim tzw. piwa bezalkoholowego (...) będzie budzić wątpliwości wychowawcze oraz może naruszać cele ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych szczególnie wśród dzieci i młodzieży, gdyż spożywanie przez dzieci oraz młodzież piwa bezalkoholowego wyrabia nawyki konsumpcji piwa w życiu dorosłym.”¹⁰

Ponadto, 15,00% ankietowanych potwierdziło, że spotkało się ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców, w tym 13,00% przyznało, że było to kilka razy, a 2,00% stwierdziło, że bardzo często spotyka takie sytuacje. Należy zwrócić uwagę, iż 7,00% badanych było świadkami spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Tyle samo badanych przyznało, że spotkało się z przypadkami sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.

Należy zwrócić uwagę na dość niską świadomość ankietowanych dotyczącą możliwości uzależnienia. Jak wynika z odpowiedzi, 17,00% respondentów twierdzi, że piwo i wino to zbyt słabe alkohole żeby móc się od nich uzależnić, a 51,00% nie posiada własnego zdania w tym temacie. Pozostałe 32,00% badanych ma świadomość tego, że piwo i wino są tak samo uzależniające jak napoje wysokoprocentowe np. wódka.

Wykres 21. Czy Pani/Pana zdaniem można uzależnić się od piwa lub wina?

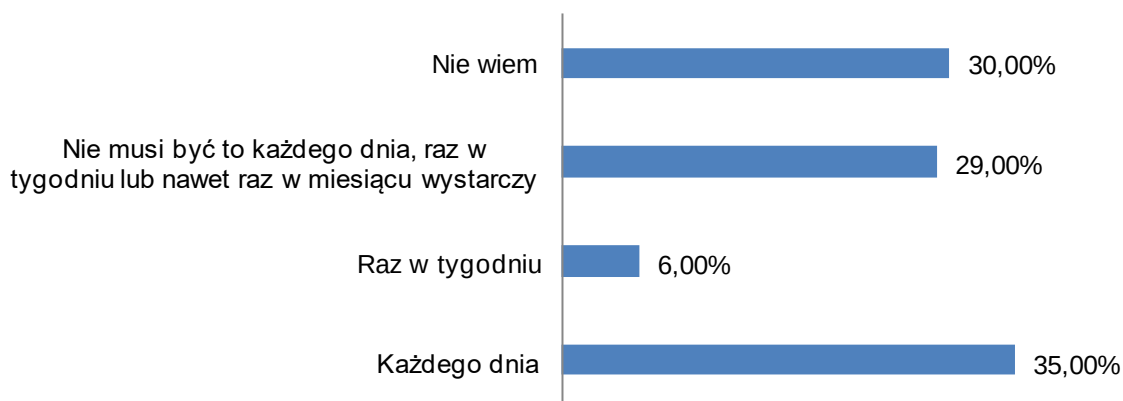

¹⁰ PARPA, *Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego*, Warszawa 2018, <http://www.parpa.pl/index.php/aktualnosci/1178-stanowisko-parpa-ws-sprzedazy-piwa-bezalkoholowego>

Postawy badanych mieszkańców wobec spożywania alkoholu warto podsumować przekonaniem na temat częstotliwości jego spożywania, która może prowadzić do uzależnienia. 29,00% ankietowanych ma świadomość, iż spożywanie napojów procentowych nie musi odbywać się każdego dnia, aby się od nich uzależnić, a odczuwanie potrzeby napicia się alkoholu nawet raz w miesiącu jest już sygnałem ostrzegawczym. Należy jednak zwrócić uwagę, iż według 35,00% badanych tylko w przypadku codziennego spożywania alkoholu można się uzależnić, a według 6,00% wystarczy raz w tygodniu. Pozostałe 30,00% respondentów nie miało zdania na ten temat.

Wykres 22. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić?

Wobec powyższego, powołując się na zdanie kierownika działu leczenia odwykowego i programów medycznych PARPA wystarczy, aby raz w tygodniu lub nawet raz w miesiącu odczuwać potrzebę spożycia alkoholu, bowiem nie ma określonej dopuszczalnej ilości spożywanego alkoholu, która gwarantowałaby brak szkód zdrowotnych.¹¹

Wielokrotne używanie substancji psychoaktywnych nasila ich uzależniające działanie, które objawia się silną potrzebą ich ciągłego przyjmowania, pomimo bycia świadomym szkód (somatycznych, psychicznych, społecznych), jakie te substancje

¹¹ Fudała. J, *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017, <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69551,bezpieczne-picie-alkoholu>

powodują.¹² Co więcej, uzależnienie to choroba niezwykle złożona wymagająca kompleksowego leczenia.

Mając na uwadze powyższe, na zakończenie badania zapytano mieszkańców o to, czy znają instytucje na terenie gminy Ostrów Mazowiecka, które udzielają pomocy osobom uzależnionym.

Odpowiedzi respondentów wskazywały na Gminą Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Stowarzyszenia i grupy AA

Problem spożywania napojów alkoholowych przez młode osoby potwierdzają także wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Ostrów Mazowiecka.

Z pozyskanych danych wynika, iż 12,12% uczniów klas piątych i szóstych oraz 5,56% uczniów klas siódmych i ósmych miało już kontakt z alkoholem. Niepokojącym jest również fakt, iż obniża się wiek inicjacji alkoholowej, która według deklaracji badanych uczniów klas siódmych i ósmych najczęściej przypada na wiek 11 lat. Warto również zaznaczyć, iż duża grupa uczniów deklaruje znajomość w swoim środowisku osób poniżej 18 roku życia, które spożywają alkohol. Takie znajomości potwierdziło 36,36% ankietowanych z klas piątych i szóstych oraz 61,11% w grupie uczniów starszych.

Akcentowany przez respondentów problem alkoholizmu wskazuje zatem jednoznacznie na priorytetowy kierunek działań, jaki powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy. Konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym, szkoleniowym, informacyjnym, a także promującym różne formy zdrowego stylu życia.

¹² Dietrich-Muszalska. A., *Uzależnienie od substancji psychoaktywnych*, 2015, <http://a.umed.pl/psychiatria/dydaktyka/2015/Uzaleznienia%20od%20SPA%20VI.pdf>

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Na terenie gminy Ostrów Mazowiecka działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która udziela pomocy rodzinom z problemami alkoholowymi, finansuje koszty terapii uzależnienia od alkoholu oraz prowadzi działalność profilaktyczną.

W ramach Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działają następujące zespoły:

- Zespół Interwencyjno – motywacyjny – jest on odpowiedzialny za przeprowadzanie rozmów z osobami uzależnionymi oraz motywowanie ich do podjęcia leczenia specjalistycznego,
- Zespół Interwencji Kryzysowej – w jego kompetencjach leży gromadzenie szerszych informacji o osobie uzależnionej,
- Zespół ds. Profilaktyki – zajmuje się realizacją programów profilaktycznych skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży,
- Zespół Kontrolny – odpowiedzialny jest za kontrolowanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy.¹³

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Jej główne cele to:

- Zapobieganie alkoholizmowi oraz ograniczanie jego negatywnych skutków społecznych.
- Prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej na temat zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu.
- Wspieranie osób uzależnionych oraz ich rodzin poprzez organizowanie programów terapeutycznych.
- Nadzorowanie realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

¹³ *Strategia Rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2024*

Działania profilaktyczne w ciągu ostatnich lat realizowane były w oparciu o Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025, którego głównym celem jest aktywizacja instytucji, organizacji, stowarzyszeń i mieszkańców gminy w obszarze promocji zdrowego stylu życia, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ograniczenie spożycia alkoholu.

Zadania określone w Programie realizowane były przez pracownika ds. patologii społecznej i ochrony zdrowia, poprzez działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, działalność gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, szkół gminnych oraz współpracę z organizacjami pożytku publicznego, kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

W 2023 roku do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło 28 wniosków o podjęcie działań zmierzających do leczenia odwykowego bądź działań w kierunku zaprzestania nadużywania alkoholu przez osoby wskazane we wniosku (w tym 8 wniosków złożono na skutek występowania przemocy w rodzinie i objęcia rodziny procedurą „Niebieskiej Karty”, 5 wniosków złożył Komendant Powiatowy Policji w Ostrowi Mazowieckiej, 3 wnioski wpłynęły od kuratorów sądowych i 12 wniosków wpłynęło od członków rodziny osoby nadużywającej alkoholu). 6 osób podjęło bądź kontynuuje uczestnictwo w terapii w Gminnym Punkcie Konsultacyjnym dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin a 32 osoby skorzystały z jednorazowej porady. 12 osób dobrowolnie skorzystało ze wsparcia grupy samopomocowej AA w Ostrowi Mazowieckiej a 7 osób podjęło terapię w stacjonarnych placówkach leczenia odwykowego, tj. na Oddziale Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych w szpitalu w Choroszczy bądź w Wojewódzkim Ośrodku Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży. Sfinansowano 5 badań biegłych sądowych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.

Do Sądu Rejonowego w Ostrowi Mazowieckiej skierowano 5 wniosków w celu wydania postanowienia o objęcie leczeniem odwykowym osób uzależnionych od alkoholu.

Dane z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wskazują, że w ciągu ostatnich dwóch lat w stosunku do roku 2021 zmalała liczba wniosków o leczenie odwykowe. Widoczny jest również znaczny spadek liczby wniosków do sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

Tabela 13. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Działania GKRPA	Rok	Liczba
Posiedzenia GKRPA (ogółem)	2021	20
	2022	17
	2023	26
Posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej	2021	12
	2022	10
	2023	17
Przeprowadzone rozmowy motywujące	2021	84
	2022	66
	2023	98
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	2021	4- 24 punkty
	2022	4- 18 punktów
	2023	4- 34 punkty
Wnioski o leczenie odwykowe	2021	44
	2022	28
	2023	28
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	2021	5
	2022	11
	2023	5
Wnioski do sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	2021	17
	2022	11
	2023	5

Postanowienia w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów alkoholowych	2021	5
	2022	6
	2023	5
Zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych o zawartości do 4,5% alkoholu oraz piwo	2021	3
	2022	5
	2023	5
Zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych o zawartości od 4,5% do 18% alkoholu	2021	2
	2022	2
	2023	2
Zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych o zawartości powyżej 18% alkoholu	2021	3
	2022	4
	2023	5
Szkolenia, w których uczestniczyli członkowie komisji	2021	0
	2022	1
	2023	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Ponadto w roku 2023 wraz z funkcjonariuszami Policji w ramach działań związanych z przestrzeganiem zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi odbyły się 2 wyjazdy w celu przeprowadzenia kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy.

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2022-2025 podejmowany jest szereg działań mających na celu promowanie zdrowego stylu życia i aktywności ruchowej, integrację społeczną a także podnoszenie wiedzy społeczeństwa w zakresie profilaktyki. Działanie te realizowane są m.in. poprzez dofinansowanie lub finansowanie półkolonii zimowych i wakacyjnych dla dzieci i młodzieży, wyjazdów, rekolekcji, finansowanie warsztatów profilaktycznych dla rodziców, konferencji metodycznych dla kadry pedagogicznej

i nauczycieli ze szkół z terenu gminy, dofinansowanie imprez oraz pikników rodzinnych, warsztatów rękodzieła.

Aby skutecznie przeciwdziałać patologiom spowodowanym uzależnieniami i przemocą, na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów podejmowane działania realizowane były we współpracy z instytucjami tj.:

- Mazowieckim Centrum Polityki Społecznej w Warszawie;
- Powiatową Komendą Policji w Ostrowi Mazowieckiej;
- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej;
- Ostrowskim Stowarzyszeniem Rodzin Abstynenckich „RODZINA”;
- Klubem Abstynenta „TANTAL” w Ostrowi Mazowieckiej;
- Dyrektorami szkół gminnych;
- Samodzielnym Publicznym Zespołem Opieki Zdrowotnej w Ostrowi Mazowieckiej w szczególności z biegłą psychiatrą;
- Kuratorami sądowymi zawodowymi i społecznymi;
- Poradnią Leczenia Uzależnień w Ostrowi Mazowieckiej.¹⁴

Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla osób z problemami alkoholowymi i członków ich rodzin

Punkt działa nieprzerwalnie od kwietnia 2016 roku. Prowadzi dyżury w każdą pierwszą sobotę miesiąca w godzinach 12.00 – 16.00. Porady udzielane są przez specjalistę terapii uzależnień.

Zakres obowiązków prowadzącego punkt konsultacyjny obejmuje:

1. Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie;
2. Udzielanie osobom i rodzinom konsultacji oraz porad psychologicznych i profilaktycznych w sprawach uzależnień i przemocy;
3. Motywowanie osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych do ewentualnego podjęcia leczenia odwykowego i psychoterapii w zakładach lecznictwa odwykowego;

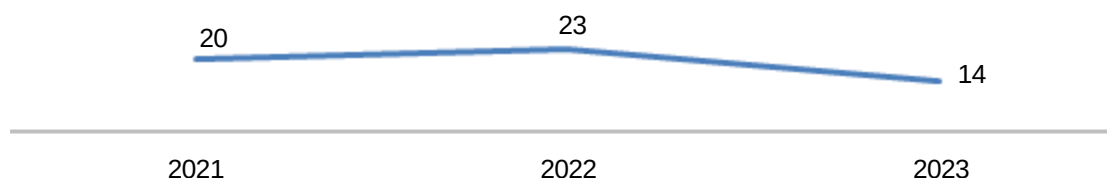
¹⁴ Raport o stanie Gminy Ostrów Mazowiecka za 2023 rok

4. Wspomaganie osób pijących ryzykownie i szkodliwie w podjęciu decyzji w sprawie zmiany szkodliwego wzoru picia;
5. Udzielanie wsparcia osobom po zakończonej psychoterapii poprzez rozmowy podtrzymujące lub udział w grupach wsparcia;
6. Inicjowanie interwencji w przypadku rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie poprzez udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy.

Zgodnie z danymi OPS w Ostrowi Mazowieckiej, na przestrzeni lat 2021-2023 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.

Wykres 23. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Profilaktyka alkoholowa w gminie Ostrów Mazowiecka jest realizowana poprzez współpracę GKRPA oraz innych podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie problemom alkoholowym. Mimo napotykanego wyzwania, działania te przynoszą pozytywne efekty, jednakże istnieje potrzeba dalszego rozwoju i wzmocnienia systemu wsparcia dla osób zagrożonych uzależnieniem. Zwiększenie środków finansowych oraz dalsze zacieśnianie współpracy międzyinstytucjonalnej może przyczynić się do skuteczniejszej walki z problemem alkoholowym w gminie.

Narkomania

Skala używania narkotyków w Polsce na tle innych krajów UE nie jest duża. W przypadku używania narkotyków w populacji generalnej najbardziej popularna jest marihuana i haszysz. Wyniki ostatnich badań populacyjnych z lat 2018 i 2019 odnotowują zmniejszenie skali używania przetworów konopi indyjskich. Podobny trend odnotowano w przypadku młodzieży szkolnej w badaniach ESPAD z 2019 roku. Nie zmienia to faktu, że wśród osób podejmujących leczenie z powodu narkotyków po raz pierwszy w życiu 40% zgłasza marihuanę jako podstawowy narkotyk. Wynikać to może z faktu, iż średnia zawartość THC w marihuanie wynosi 10%, co oznacza, iż jest ona o wiele silniejsza niż była 10 lat temu. Podobne trendy można zaobserwować w Europie, gdzie zawartość THC w marihuanie w ciągu 10 lat wzrosła prawie dwukrotnie. Liczba problemowych użytkowników narkotyków pozostaje na stałym poziomie z jednym z niższych wskaźników na 100 tysięcy mieszkańców w Europie. Polska ma również niskie wskaźniki zgonów z powodu narkotyków, jak również zakażeń HIV z powodu używania narkotyków w iniekcjach. Wśród osób zgłaszających się do leczenia najczęstszym powodem zgłoszeń po marihuanie, która jest na pierwszym miejscu, są narkotyki z grupy amfetamin (36%). Prawie co dziesiąta osoba zgłasza się z powodu metamfetaminy. Analiza sytuacji na rynku NSP wskazuje na kilka podstawowych tendencji. W ostatnich latach mamy do czynienia ze spadkiem liczby analizowanych nowych substancji psychoaktywnych w laboratoriach, co może świadczyć o pewnej stabilizacji w rozwoju tego rynku. Istnieje kilka substancji zdecydowanie dominujących na rynku w każdym roku. Należy jednak odnotować fakt, że prawie co roku zachodzą zmiany wśród tych najpopularniejszych substancji. Niektóre z nich znikają z rynku w wyniku zmian prawnych. Generalnie, najpopularniejszą grupę substancji – w dalszym ciągu dominującą na rynku – stanowią syntetyczne katynony. Do niepokojących tendencji należy zaliczyć obecność na rynku syntetycznych opioidów oraz nowych benzodiazepin, choć i w tym zakresie należy odnotować lekką tendencję spadkową w 2019 roku. Jak pokazuje wiele przykładów zagranicznych, wprowadzenie zmian prawnych opartych na sankcjach karnych, generycznym sposobie definiowania grup substancji oraz podniesieniu ogólnej reaktywności systemu poprzez uproszczenie procedur wprowadzania zmian prawnych w wykazach – jak to miało miejsce w Polsce w lipcu 2018 roku – wpływa

na ograniczenie zjawiska używania NSP. Ponadto, najnowsze dane z 2020 roku dotyczące zatruć z powodu NSP pokazują wyraźny spadek ich liczby.¹⁵

Wyniki badania ankietowanego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Ostrów Mazowiecka wskazują, iż problem narkomanii w niewielkim stopniu dotyczy gminy, są to raczej nieliczne przypadki. Taką odpowiedź zaznaczyło 26,00% badanych mieszkańców. Dla 4,00% jest to problem zauważalny, natomiast według 18,00% taki problem w ogóle nie występuje na terenie gminy. Pozostałe 52,00% nie miało zdania w tym temacie. Zdecydowana większość respondentów biorących udział w badaniu nie zna miejsc, w których można dokonać zakupu tego rodzaju substancji psychoaktywnych, jak również osób zażywających narkotyki. Posiadanie takich znajomości potwierdziło 8,00% badanych.

Do zażywania narkotyków bądź innych substancji odurzających przyznało się 8,00% badanych, przy czym wszyscy przyznali, iż był to jednorazowy kontakt.

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów pojawiły się deklaracje potwierdzające znajomość w swoim środowisku osób niepełnoletnich zażywających narkotyki, wśród uczniów klas piątych i szóstych odpowiedź twierdzącą zaznaczyło 9,09% badanych, a w grupie uczniów starszych 16,67%. Zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych nie miała dotychczas kontaktu z narkotykami. Do zażywania narkotyków i dopalaczy przyznał się jeden z uczniów w starszej grupie respondentów. Ponadto, 16,67% uczniów klas siódmych i ósmych potwierdziło, iż posiada informacje gdzie i u kogo można kupić narkotyki.

Badani uczniowie prezentują raczej dobry poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a także sankcji prawnych z tytułu ich posiadania. Niemniej jednak istnieje spora grupa osób, szczególnie wśród uczniów młodszych, która takiej wiedzy nie posiada.

¹⁵ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020*, <https://kcpcu.gov.pl/wp-content/uploads/2022/11/raport-o-stanie-narkomanii-w-polsce-2020.pdf>

Uzależnienia behawioralne

Nieustanny postęp technologiczny, będący imperatywem o sile nieomal równej postępowi biologicznemu, codziennie zmienia otaczającą nas rzeczywistość, kreując nie tylko nowe możliwości, lecz także wyzwania. (...) Takie zjawiska, jak ogólnoświatowa wymiana informacji, stosowanie elektronicznego podpisu, korzystanie z e-bankowości czy niezwykle popularne portale społecznościowe oraz rozrywkowe, prowadzą do wirtualizacji rzeczywistości i „cyfryzacji” ludzkiego życia.¹⁶

Wraz ze wzrostem popularności i dostępności nowych technologii wzrasta także lista zagrożeń związana z ich użytkowaniem. Według opublikowanych przez GUS danych z 2017 r. 98,8% gospodarstw domowych z dziećmi wykorzystuje Internet do codziennych aktywności. W zrealizowanych rok wcześniej badaniach „Nastolatki wobec Internetu” (Kamieniecki i in., 2016) również wykazano, że w domu korzysta z niego codziennie ponad 90% nastolatków. Internet stał się nieodłącznym elementem życia młodych ludzi, niezbędnym do nauki i komunikacji. Powszechne korzystanie przez młodzież z tego medium nasuwa pytania o związane z tym zagrożenia. Chociaż dla większości użytkowników Internet faktycznie jest narzędziem pracy, rozrywki i komunikacji, to jednak w przypadku pewnej grupy młodych internautów korzystanie z sieci może wymykać się spod kontroli.

W związku z powyższym zadano poszczególnym grupom badawczym kilka pytań odnośnie zagrożeń związanych z uzależnieniami behawioralnymi.

Wśród uczniów klas piątych i szóstych najbardziej zauważalnym problemem jest nadmierne korzystanie z gier komputerowych (12,12%), następnie korzystanie z Internetu (6,06%) oraz nałogowe korzystanie z telefonu wskazane przez 3,03%. Należy jednak zaznaczyć, że są to sporadyczne przypadki. Wśród uczniów starszych pojawiły się deklaracje dotyczące nomofobii czyli strachu przed brakiem dostępu do telefonu komórkowego, zakupoholizmem oraz nadmiernym wykorzystywaniem przeglądarek internetowych- efekt Google (wskazane przez 16,67%).

Wielu rodziców zadaje sobie pytanie, czy ich nastoletnie dzieci mogą uzależnić się od komputera lub innych czynności. Czy takie niepokojące zjawiska mogą zagrozić zdrowiu i bezpieczeństwu dzieci? Do niedawna uważano, że można się uzależnić tylko od substancji psychoaktywnych, a więc od alkoholu, tytoniu, leków

¹⁶ [Wasilewski. J., Zarys definicyjny cyberprzestrzeni \[w:\] „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, nr 9](#)

i narkotyków. Okazuje się jednak, że w dobie nowoczesnych technologii informatycznych dorastające dzieci są coraz bardziej narażone na inne zagrożenia, które określa się jako uzależnienie od czynności lub uzależnienie behawioralne.

Zapytano więc rodziców, czy zauważyli u swojego dziecka problemy związane z uzależnieniami od czynności. Z odpowiedzi badanych wynika, iż najbardziej zauważalnym problemem wśród dzieci jest fonoholizm, czyli nałogowe korzystanie z telefonu komórkowego (43,14%). Kolejno 31,37% respondentów zauważyło u swoich dzieci problem nadmiernego korzystania z gier komputerowych, a 13,73% problem nadmiernego korzystania z Internetu.

Problem nałogowego korzystania z telefonu komórkowego wśród uczniów potwierdzony został również przez 76,19% nauczycieli biorących udział w badaniu ankietowym. Kolejno wskazali na problem nadmiernego korzystania z gier komputerowych (73,81%) oraz problem nadmiernego korzystania z Internetu (59,52%).

Zarówno rodzice jak i nauczyciele uczestniczący w ankietyzacji najczęściej oceniali swoją wiedzę na temat uzależnień behawioralnych jako dobrą. Ponadto, 73,81% badanych nauczycieli zgłosiło chęć uczestnictwa w szkoleniach poświęconych tematyce uzależnień behawioralnych.

Analizując wyniki badania przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Ostrów Mazowiecka można zauważyć, iż wśród osób dorosłych głównym problemem jest nadmierne korzystanie z Internetu oraz fonoholizm. Oceniając swój poziom wiedzy w zakresie uzależnień behawioralnych większość mieszkańców określiła go jako dostateczny (76,00%).

Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba

Dane demograficzne dla gminy Ostrów Mazowiecka wskazują na problem starzenia się społeczeństwa. Jak wiadomo osoby starsze są bardziej narażone na choroby, co często prowadzi także do niepełnosprawności. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości. W związku z tym postępujący

proces starzenia się społeczeństwa, wymusza na władzach samorządowych podejmowanie działań zmierzających do redukcji jego skutków.

Tabela 14. Podział mieszkańców ze względu na wiek

Liczba mieszkańców	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem, w tym:	12 884	12 751	12 743	12 715	12 636
Osoby w wieku przedprodukcyjnym 0-14 lat	2 021	2 190	2 196	2 148	2 071
Osoby w wieku produkcyjnym ogółem, w tym:	8 371	8 061	8 025	7 993	7 951
Kobiety w wieku produkcyjnym (15-59 lat)	3 763	3 612	3 600	3 590	3 572
Mężczyźni w wieku produkcyjnym (15-64 lata)	4 608	4 449	4 425	4 403	4 379
Osoby w wieku poprodukcyjnym ogółem, w tym:	2 492	2 500	2 522	2 574	2 614
Kobiety w wieku poprodukcyjnym (60 i więcej lat)	1 671	1 677	1 684	1 697	1 705
Mężczyźni w wieku poprodukcyjnym (65 i więcej lat)	821	823	838	877	909

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego. Przejawia się on wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym (z 24 w 2019 roku do 26,9 w 2023 roku).

Tabela 15. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Wskaźniki obciążenia demograficznego	2019	2020	2021	2022	2023
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	31,3	32,7	33,2	34,1	34,9
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	24,0	25,0	25,2	25,9	26,9

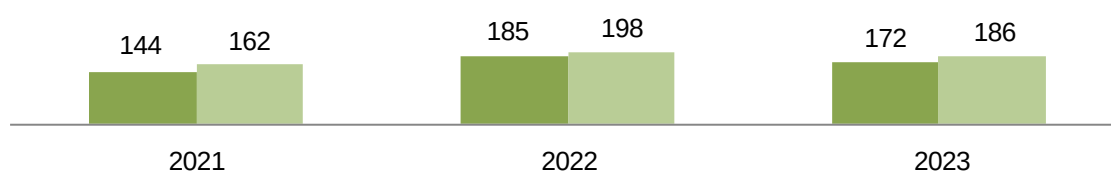
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem; w tym:	16,3	16,5	16,7	17,1	17,7
kobiety	19,9	20,3	20,3	20,5	21,1
mężczyźni	12,7	12,8	13,1	13,7	14,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne (GUS) wskazują na przyspieszenie negatywnych tendencji – do 2030 roku dzieci do 14 roku życia ubędzie nawet o 15,4% (ostatnie dwa lata były szczególnie niekorzystne pod względem ujemnego przyrostu naturalnego), a osób w wieku produkcyjnym o blisko 8,2%; przybędzie za to 20,8% osób po 65 roku życia.

Analizując dane GOPS w Ostrowi Mazowieckiej można zauważyć, iż w ciągu ostatnich dwóch lat, wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Wykres 24. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

W związku ze starzeniem się społeczeństwa, można przypuszczać, iż częstotliwość występowania ciężkich i długotrwałych chorób oraz niepełnosprawności w okresie objętym Strategią będzie się nasilać, tym samym liczba osób wymagających wsparcia z tytułu chorób i niepełnosprawności będzie wzrastać.

Działania prowadzone na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy Ostrów Mazowiecka

1) Usługi opiekuńcze

Pomoc w formie usług opiekuńczych przysługuje osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi mogą być przyznane również osobie, która ma rodzinę, lecz rodzina, w tym także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni i zstępni nie mogą takiej opieki zapewnić. Usługi opiekuńcze na terenie gminy Ostrów Mazowiecka zlecane są w trybie konkursowym podmiotowi zewnętrznemu. Jednostką skutecznie wykonującą ten obszar zadań jest od wielu lat Polski Czerwony Krzyż – Placówka Terenowa w Ostrowi Mazowieckiej.

W 2023 roku usługi opiekuńcze świadczone były na rzecz 36 osób, a ich całkowity koszt wyniósł 462 435 zł.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Usługi te obejmują czynności polegające na uczeniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia oraz pielęgnacji, jako wspieranie procesu leczenia.

W 2023 r. specjalistyczne usługi opiekuńcze obejmowały usługi świadczone na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi, w miejscu zamieszkania. Świadczone były przez 4 terapeutów dla 4 osób, w tym dwóch osób dorosłych.

2) Pobyt w Domach Pomocy Społecznej

Na terenie gminy, w Komorowie funkcjonuje „Dom z sercem” oferujący szeroki zakres usług świadczonych na rzecz osób niesamodzielnych, zapewniający całodobowe usługi dzienne, opiekę wytnieniową a także profesjonalną opiekę rehabilitacyjną dla mieszkańców powiatu ostrowskiego. Placówka posiada w swojej ofercie zestaw kompleksowych i zintegrowanych form wsparcia, wspomagających osoby starsze i ich rodziny.

W ramach świadczonych usług „Dom z sercem” oferuje w szczególności:

- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania świadczone przez opiekunki środowiskowe i asystentów osób niepełnosprawnych.

- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, świadczone między innymi przez pracownika socjalnego, pielęgniarkę, psychologa, fizjoterapeutę i terapeutę zajęciowego,
- usługi świadczone w ramach całodobowego pobytu w placówce,
- usługi świadczone w ramach dziennego pobytu w placówce.¹⁷

Wszystkie osoby ubiegające się o tego rodzaju usługi są nimi objęte.

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej (DPS).

W 2023 r. do ośrodka pomocy wpłynął 1 wniosek o umieszczenie w DPS. W wyniku przeprowadzonego postępowania osoba została skierowana do domu pomocy społecznej.

W 2023 r. w domach pomocy społecznej przebywało 12 mieszkańców Gminy. Pełen koszt osób umieszczonych w DPS wyniósł 417 467,00 zł.

3) Ośrodki Wsparcia

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na mocy porozumienia zawartego z Miastem Ostrów Mazowiecka w sprawie współpracy dotyczącej pomocy osobom niepełnosprawnym, kwalifikuje chętnych niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka do Środowiskowego Domu Samopomocy w Ostrowi Mazowieckiej przy ulicy Warchalskiego 3.

Z usług Środowiskowego Domu Samopomocy, w 2023 roku korzystało 7 mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka. Koszt dowozu osób niepełnosprawnych w ciągu roku wyniósł 43 200,00 zł.

4) Program „Opieka 75 +”

Gmina Ostrów Mazowiecka w 2023 roku kontynuowała program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej „Opieka 75+”- edycja 2023. Program zakłada wsparcie finansowe gmin w zakresie świadczenia usług opiekuńczych w tym specjalistycznych

¹⁷ <https://www.dpswkomorowie.pl/>

usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, spełniających warunki do udzielenia pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej. W ramach programu „Opieka 75+” wsparciem można było objąć osoby, które po raz pierwszy korzystały z usług opiekuńczych oraz osoby, które potrzebowały zwiększenia liczby godzin ww. usług. Usługi w ramach Programu obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. W 2023 roku z Programu skorzystało ogółem 17 osób, w tym 5 osób które po raz pierwszy korzystały z usług opiekuńczych.

5) „Korpus Wsparcia Seniorów”

Gmina Ostrów Mazowiecka w 2023 roku, po raz drugi realizowała Program „Korpus Wsparcia Seniorów” - Moduł II, którego podstawowym celem było wsparcie finansowe gmin w realizacji usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość”, mającej na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych.

W ramach Programu udzielono wsparcia seniorom w wieku 65 lat i więcej, którzy prowadzą samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkają z osobami bliskimi, którzy nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia bądź też osobom, które posiadają problem z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na swój stan zdrowia. Udzielone wsparcie nie było przyznawane w drodze postępowania administracyjnego, jak również nie było uzależnione od kryterium dochodowego osoby lub rodziny. W 2023 roku do Programu przystąpiło 34 seniorów z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka, w wieku 65 lat i więcej - 9 mężczyzn i 25 kobiet, z czego 19 osób prowadziło samodzielne gospodarstwa domowe a 15 osób mieszkało z osobami bliskimi, które nie były w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia. W 2024 roku GOPS koontynuuje realizację Programu w ramach modułu II.

6) „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” - edycja 2023

Głównym celem Programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” opracowanego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej jest poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami, w szczególności poprzez umożliwienie im jak największej niezależności, zapewnienie wsparcia, pomocy adekwatnej do potrzeb oraz umożliwienie zaangażowania osób z niepełnosprawnościami w wydarzenia

społeczne, kulturalne, rozrywkowe i sportowe. W wyniku realizacji Programu, pomocą i wsparciem objęto 19 pełnoletnich mieszkańców gminy, posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, w tym 5 osób z niepełnosprawnością sprzężoną wymagających wysokiego poziomu wsparcia. Wśród osób objętych pomocą przeważały osoby posiadające trudności związane z mobilnością. Uczestnik Programu za usługi asystenta nie ponosił odpłatności. W trakcie trwania programu w 2023 r. zrealizowano 5383 godziny usług asystenckich, przez 17 asystentów.¹⁸

W 2024 roku Gmina kontynuuje Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024 i objęła pomocą i wsparciem 19 pełnoletnich mieszkańców gminy: 18 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagających wysokiego poziomu wsparcia, jedną osobę z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i 1 dziecko do ukończenia 16 roku życia posiadające orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem w pkt 7 i 8 w orzeczeniu o niepełnosprawności. Planowany koszt zadania to 340 207,00 zł.

7) Organizacja czasu wolnego osób starszych

Oferta gminy w zakresie proponowanych form spędzania czasu wolnego dla osób starszych jest dość szeroka, na terenie gminy funkcjonuje wiele świetlic wiejskich, Uniwersytet III wieku Klub Seniora w Ostrowi Mazowieckiej MDK, gdzie gmina dofinansowuje zajęcia, organizuje wiele imprez dla seniorów.

Usługi świadczone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej na rzecz osób z niepełnosprawnościami:

- Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny,
- Dofinansowanie kosztów uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- Dofinansowana likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,

¹⁸ Raport o stanie Gminy Ostrów Mazowiecka za 2023 rok

- Dofinansowanie organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki dla osób niepełnosprawnych.¹⁹

Usługi świadczone przez Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowi Mazowieckiej dla osób z niepełnosprawnościami:

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako:

- bezrobotny – to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.
- poszukujący pracy – to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Osoba posiadająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub osoba legitymująca się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status „bezrobotnego” może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej.

Ponadto, osoba niepełnosprawna zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może również korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z następujących usług lub instrumentów określonych w ustawie o promocji:

- szkoleń,
- stażu,
- prac interwencyjnych,
- przygotowania zawodowego dorosłych,
- badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy o promocji,
- zwrotu kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 1, 2 i 4 ustawy o promocji,
- finansowania kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 3 ustawy o promocji,
- studiów podyplomowych,

¹⁹ <https://pcprostrowmaz.pl/osoby-niepelnosprawne-1>

- szkoleń na podstawie trójstronnych umów szkoleniowych zawieranych pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową,
- bonu na zasiedlenie,
- bonu szkoleniowego,
- bonu stażowego.

Dla osób niepełnosprawnych posiadających status „poszukującej pracy”, a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty finansowane ze środków PFRON. Instrumenty te są adresowane bezpośrednio do osób niepełnosprawnych, jak też do ich pracodawców.²⁰

Tabela 16. Instrumenty finansowane ze środków PFRON

Uprawnienia pracodawcy zatrudniającego osobę z orzeczoną stopniem o niepełnosprawności	• Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika. • Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy. • Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy. • Zwrot kosztów szkolenia pracownika. • Zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy. • Zwolnienie z wpłat na PFRON. • Refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne.
Uprawnienia osoby z orzeczoną stopniem o niepełnosprawności zdolnej do pracy, posiadające status „bezrobotnego” lub poszukującego pracy	• Pomoc w znalezieniu zatrudnienia. • Możliwość nabycia, uzupełnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż). • Pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (doradcy zawodowego).

²⁰ Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowi Mazowieckiej

Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą	• Wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. • Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego. • Refundacja składek ZUS.
---	--

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowi Mazowieckiej

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców z terenu gminy wskazano kilka problemów, które ich zdaniem najbardziej dotyczą osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami. I tak, połowa badanych wskazała na utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. rehabilitacji), 37,00% zauważa problem związany z barierami architektonicznymi, a 13,00% zwraca uwagę na problemy psychologiczne.

Ponadto, łącznie 57,00% badanych mieszkańców przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy Ostrów Mazowiecka uwzględniają potrzeby osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Ubóstwo

Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Jest też ściśle powiązane z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny uderza w wychowujące się w nich dzieci, ponieważ ogranicza i zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i socjalizacji. Ubóstwo staje się poważnym problemem społecznym wtedy, gdy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie rozciągają się jedynie na jednostki nią doświadczone, ale również - zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - na resztę społeczeństwa, w tym również na tę dobrze sytuowaną pod względem materialnym. Rodzi ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wywnioskować można z niej, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie.

Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc domowa, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Dożywianie

Na terenie gminy realizowany był wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Pomoc w formie posiłku, ze szczególnym uwzględnieniem posiłku gorącego przyznana była w 2023 r. bezpłatnie 240 osobom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał kwoty 1200,00 zł (600,00 zł kryterium dochodowe dla osoby w rodzinie x 200%), a dla osoby samotnie gospodarującej 1552 zł (776 zł kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej x 200%). W ramach programu objęto pomocą 101 dzieci i uczniów, którzy otrzymali pomoc o łącznej kwocie 162 249,05 zł (z tego środki własne 34 117,05 zł, dotacja 128 132 zł). Dożywianie prowadzone było łącznie w 12 placówkach, w tym w 4 przedszkolach i w 11 szkołach. Ponadto dożywiano dzieci i młodzież zamieszkującą w Gminie Ostrów Mazowiecka, a uczącą się poza miejscem stałego zameldowania w 13 placówkach.

Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej włączył się aktywnie w realizację Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa. W tym celu pracownicy socjalni po analizie sytuacji materialno - bytowej rodziny/osób wydali 167 skierowań do lokalnych organizacji pozarządowych zajmujących się

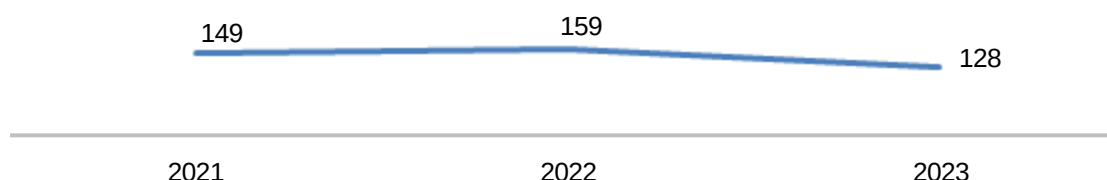
pozyskiwaniem żywności z Banku Żywności, a zarazem jego dystrybucją. Organizacjami realizującymi w 2023 roku ww. zadanie były: Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „Rodzina”, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów oraz oddział Caritas Diecezji Łomżyńskiej przy parafii pw. WNMP w Ostrowi Mazowieckiej, które łącznie wydawały paczki żywnościowe dla 392 osób zamieszkujących gminę Ostrów Mazowiecka.

Dodatki mieszkaniowe

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej realizuje zadania nałożone ustawą o dodatkach mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu umożliwienie osobom o niskich dochodach pokrycie części kosztów utrzymania mieszkania. W 2023 roku z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego skorzystało 4 gospodarstwa domowe. Na pomoc w formie dofinansowania do czynszu wydano 7 827,26 zł.

Zgodnie z danymi GOPS w Ostrowi Mazowieckiej, na przestrzeni lat 2021-2023 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

Wykres 25. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Tabela 17. Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem

Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem	2021	2022	2023
Szkoła Podstawowa w Dudach	4 (dożywianie) 0 (dotacja celowa)	0 (dożywianie) 0 (dotacja celowa)	0 (dożywianie) 0 (dotacja celowa)
Szkoła Podstawowa w Dybkach	13 (dożywianie) 104 (dotacja celowa)	13 (dożywianie) 101 (dotacja celowa)	12 (dożywianie) 87 (dotacja celowa)

Szkoła Podstawowa w Jasienicy	3 (dożywianie) 0 (dotacja celowa)	12 (dożywianie) 0 (dotacja celowa)	15 (dożywianie) 0 (dotacja celowa)
Szkoła Podstawowa w Jelonkach	16 (dożywianie) 0 (dotacja celowa)	18 (dożywianie) 0 (dotacja celowa)	20 (dożywianie) 0 (dotacja celowa)
Szkoła Podstawowa w Nagoszewie	0 (dożywianie) 13 (dotacja celowa)	0 (dożywianie) 13 (dotacja celowa)	0 (dożywianie) 5 (dotacja celowa)
Szkoła Podstawowa w Ugniewie	1 (dożywianie) 112 (dotacja celowa)	2 (dożywianie) 114 (dotacja celowa)	3 (dożywianie) 114 (dotacja celowa)
Szkoła Podstawowa w Starym Lubiejewie	13 (dożywianie) 104 (dotacja celowa)	13 (dożywianie) 107 (dotacja celowa)	12 (dożywianie) 81 (dotacja celowa)
Szkoła Podstawowa w Komorowie	0 (dożywianie) 25 (dotacja celowa)	0 (dożywianie) 28 (dotacja celowa)	0 (dożywianie) 35 (dotacja celowa)
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kalinowie	0 (dożywianie) 8 (dotacja celowa)	0 (dożywianie) 8 (dotacja celowa)	0 (dożywianie) 6 (dotacja celowa)
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kozikach	0 (dożywianie) 18 (dotacja celowa)	0 (dożywianie) 18 (dotacja celowa)	0 (dożywianie) 9 (dotacja celowa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez szkoły z terenu gminy

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Niestety w dzisiejszych trudnych czasach rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk, które wpływają w większym lub mniejszym stopniu na jej dezorganizację. Wzrastające bezrobocie, wzrost bezdomności, zakresu ubóstwa społecznego oraz patologii społecznej stwarza zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Co za tym idzie, dysfunkcyjny dom rodzinny stanowi źródło frustracji, co w konsekwencji może zaburzać jego rozwój biopsychiczny i społeczny. Dysfunkcyjność w tym aspekcie może

obejmować niepowodzenia w realizacji zadań wychowawczych, kryzys małżeński oraz niepowodzenia związane z niezaspokajaniem potrzeb dziecka.²¹

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Zadania w zakresie wspierania rodzin borykających się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych realizowane są w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2022-2024. Odbiorcami programu są rodziny zamieszkałe na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka, doświadczające problemów opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej bądź też takie, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska poprzez nadzór kuratora lub umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Asystent rodziny

W 2023 roku pomocą i wsparciem asystenta rodziny objęto 11 rodzin z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka. Do pracy z asystentem rodziny zobowiązane przez Sąd były 2 rodziny. Powyżej 1 roku z pomocy i wsparcia asystenta rodziny korzystało 11 rodzin. Nie było rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny poniżej jednego

²¹ Miśkowicz. M, *Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych*, Łódź 2013

roku. W ciągu 2023 roku zakończono pracę w 2 rodzinach: w obu przypadkach ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę.

Asystent pracuje w oparciu o opracowane dokumenty: plan pracy z rodziną, notatki z wizyt w środowisku rodziny, karty pracy z rodziną, okresową ocenę sytuacji rodziny. Współpraca z rodziną jest długofalowa, wymaga czasu i cierpliwości, zrozumienia punktu widzenia i kontekstu życia jej członków. Asystent rodziny wspiera rodzinę, towarzyszy rodzicom we wprowadzaniu zmian w swoim myśleniu, zachowaniu oraz otoczeniu, koniecznych do tego, by środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi dziecka.

Pieczą zastępczą

Gmina Ostrów Mazowiecka współfinansuje koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej, jako zadanie własne - obowiązkowe na mocy ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz zobowiązań wynikających z 15 porozumień zawartych z Powiatem Ostrowskim w sprawie zasad ponoszenia wydatków przez Gminę w związku z umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

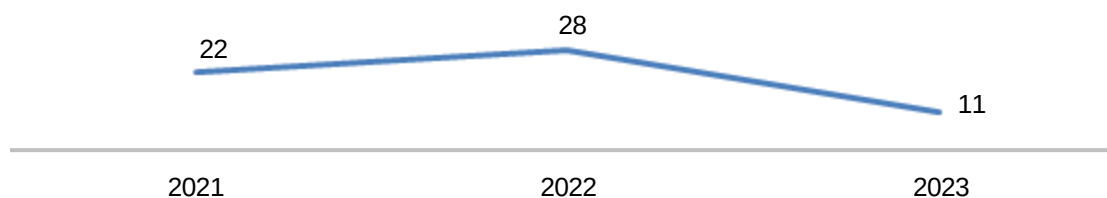
W pieczy zastępczej na koniec 2023 r. przebywało 17 dzieci z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka, w tym w rodzinach zastępczych 13 dzieci: - spokrewnionych 8 dzieci, - w zawodowych, niezawodowych 5 dzieci. W rodzinnym domu dziecka przebywa 2 dzieci, w placówce opiekuńczo- wychowawczej, przebywa 2 dzieci.²²

Analizując szczegółowe dane GOPS w gminie Ostrów Mazowiecka można zauważyć, iż na przestrzeni ostatnich trzech lat zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo- wychowawczej.

²² *Raport o stanie Gminy Ostrów Mazowiecka za 2023 rok*

Wykres 23. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Program „Gmina Ostrów Mazowiecka Przyjazna Rodzinie”

Z myślą o wsparciu w procesie wychowawczym dzieci i młodzieży w rodzinach wielodzietnych Gmina Ostrów Mazowiecka uchwałą Nr XXI/192/16 z dnia 9 grudnia 2016 roku przyjęła Program „Gmina Ostrów Mazowiecka Przyjazna Rodzinie”. Program ma na celu wspieranie realizacji funkcji rodziny wielodzietnej, poprawę warunków materialnych tych rodzin oraz zwiększenie dostępności do instytucji kultury i obiektów sportowych.

Zadania wynikające z realizacji Programu wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej. Osobami uprawnionymi do korzystania z Programu są członkowie rodzin wielodzietnych, zamieszkałych na terenie gminy Ostrów Mazowiecka, którym przysługuje prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny (tzn. rodziny posiadające co najmniej trójkę dzieci w wieku do 18 roku życia, bądź dzieci powyżej 18 roku życia, które kontynuują naukę w szkole wyższej) oraz rodzice niezależnie od wieku, którzy mieli na utrzymaniu – wychowywali co najmniej 3 dzieci. W latach 2016-2023 mieszkańcom Gminy wydano 2523 Kart Dużej Rodziny. Natomiast od wprowadzenia lokalnego Programu „Gmina Ostrów Mazowiecka Przyjazna Rodzinie”, czyli od 1 stycznia 2017 roku przystąpiło do niego 1822 mieszkańców gminy. W ramach Programu „Gmina Ostrów Mazowiecka Przyjazna Rodzinie” członkom rodzin wielodzietnych przysługują uprawnienia do zniżek i preferencji w korzystaniu z usług oferowanych przez partnerów, którzy przystąpili do Programu.

Przemoc domowa

Pojęcie przemocy domowej jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej. W świetle przepisu art. 2 ust. 1 o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domową należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków, finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,

- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
 - małoletniego,
- wobec których stosowana jest przemoc domowa.²³

Rodzaje przemocy:

- fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej,
- psychiczna - naruszenie godności osobistej,
- seksualna - naruszenie intymności,
- ekonomiczna - naruszenie własności,
- zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.

Wszystkie powyższe formy przemocy wzajemnie się uzupełniają i przenikają, a każda z nich powoduje określone szkody na zdrowiu fizycznym oraz psychicznym, wywołując cierpienie i krzywdy moralne u osób, które ich doznają. Stosowanie przemocy prowadzi w konsekwencji do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji oraz chorób związanych ze stresem. Szczególnie drastyczne skutki zauważa się u dzieci, gdyż krzywdzenie może zaburzyć ich funkcjonowanie we wszystkich dziedzinach życia. Należy pamiętać, że nie ma jednej przyczyny przemocy domowej. Do przemocy dochodzi w wyniku współwystępowania i interakcji (wzajemnego oddziaływania na siebie) różnych czynników: społecznych, kulturowych i psychologicznych. Można mówić o elementach ryzyka, które zwiększają prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy domowej, ale nie można stwierdzić, że są jej przyczyną.

Działania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej na terenie gminy Ostrów Mazowiecka realizowane są w oparciu o Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2028. Program został stworzony w celu przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym

²³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej

W 2023 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej kontynuował działania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty”. Osobom, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą, udzielono wsparcia prawnego, psychologicznego oraz socjalnego. W 2023 roku odbyły się cztery spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego, działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Podczas spotkań członkowie Zespołu starali się wspólnie wypracować lokalną strategię przeciwdziałania przemocy domowej. W trakcie każdego spotkania na bieżąco omawiano współpracę międzyinstytucjonalną w zakresie realizacji Programu. Członkowie Zespołu otrzymywali informacje o realizacji procedury „Niebieskiej Karty”, ilości powołanych grup roboczych/diagnostyczno- pomocowych, problemach związanych z realizacją procedur zgłaszanych przez członków grup roboczych. Dokonywano oceny skuteczności dotychczas podejmowanych działań oraz zasad współpracy pomiędzy członkami grup roboczych / grup diagnostyczno – pomocowych . Omawiane były również możliwości dotyczące profilaktyki, rozpowszechniania wiedzy na temat przemocy w środowisku, podnoszenia kwalifikacji osób pracujących z rodziną dotkniętą przemocą.

W roku 2023 do Zespołu wpłynęło 26 Niebieskich Kart, dla których powołano 26 grup roboczych / diagnostyczno - pomocowych. 24 karty założone zostały przez Komendę Powiatową Policji w Ostrowi Mazowieckiej, jedna przez pracownika socjalnego GOPS w Ostrowi Mazowieckiej, jedna Niebieska Karta została założona przez pracownika służby zdrowia Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Ostrowi Mazowieckiej.

Procedurą „ Niebieskiej Karty” objęto łącznie 31 rodzin, z których 5 związanych było z procedurą z lat ubiegłych. Ogólna liczba osób w rodzinach objętych działaniami Zespołu wyniosła 62. W jednej rodzinie doszło do kolejnych interwencji domowych.

W roku 2023 podczas podjętych interwencji przedstawiciele KPP w Ostrowi Mazowieckiej, gdzie było prawdopodobieństwo przemocy domowej, w stosunku do osób podejrzanych o stosowanie przemocy podjęli działania:

1) 9 osób po założeniu NK zostało umieszczonych w policyjnym pomieszczeniu dla osób zatrzymanych,

- 2) jednej osobie została odebrana broń palna
- 3) w stosunku do 8 osób wydano nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i zakaz zbliżania się na odległość 50 m na okres 14 dni (7 z tych osób podejrzanych o stosowanie przemocy otrzymało również prokuratorski zakaz zbliżania się i kontaktowania na okres trzech miesięcy i wszczęto postępowanie przygotowawcze z art. 207 § 1 Kodeksu karnego)
- 4) dwie z osób wymienionych w pkt. 3 zostały osadzone w zakładzie karnym za stosowanie przemocy domowej.
- 5) jedna osoba została objęta dozorem kuratora sądowego oraz ograniczono władzę rodzicielską.

Osoby dotknięte problemem przemocy mają możliwość skorzystania ze specjalistycznego wsparcia socjalnego i prawnego prowadzonego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie:

- ☐ wspierania emocjonalnego i edukacyjnego rodzin,
- ☐ systematycznego monitorowania rodzin,
- ☐ ukierunkowania i w miarę potrzeb skierowania do innych specjalistów (prawnik, psycholog),
- ☐ pomocy w sporządzaniu pism procesowych,
- ☐ udostępniania informacji o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- ☐ motywowania osób nadużywających alkoholu do leczenia odwykowego,
- ☐ zapewnienia osobom doznającym przemocy wsparcia finansowego.

Pomoc psychologiczna realizowana jest we współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej, poprzez działalność Poradni Rodzinnej,

a w przypadku dzieci Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w zakresie:

- ☐ wsparcia osób znajdujących się w kryzysie,
- ☐ indywidualnych konsultacji dla osób doznających przemocy i stosujących przemoc,
- ☐ wzmocnienia poczucia własnej wartości,
- ☐ sposobów radzenia sobie z agresją i złością,
- ☐ nabycia umiejętności rozwiązywania konfliktów oraz radzenia sobie w trudnych sytuacjach,

- nabycia umiejętności dokonywania właściwych wyborów,
- umiejętności rozładowywania trudnych emocji i napięć w sposób konstruktywny.

Pomoc terapeutyczna realizowana jest również na bazie działalności Stowarzyszenia Rodzin Abstynenckich „Rodzina” w Ostrowi Mazowieckiej, poprzez możliwość uczestnictwa w grupie wsparcia, utworzonej z myślą o osobach doświadczających przemocy. Natomiast Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ostrowi Mazowieckiej, w ramach swoich zadań prowadzi Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych, dostępny raz w miesiącu dla mieszkańców gminy.

Od 1 grudnia 2023 roku działalność rozpoczęła Poradnia psychologiczna dla dzieci działająca przy Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Ostrowi Mazowieckiej, która udziela świadczeń zdrowotnych dla dzieci i młodzieży do 21 roku życia, kształcącej się w szkołach ponadpodstawowych do ich ukończenia. Rodziny, w których były małoletnie dzieci i gdzie była wszczęta procedura Niebieskiej Karty informowano o możliwości skorzystania z pomocy w w/w poradni.²⁴

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Ostrów Mazowiecka:

Analizując dane przekazane przez GOPS w Ostrowi Mazowieckiej można zauważyć, iż w ciągu ostatnich dwóch lat w stosunku do roku 2021 zmalała liczba osób doświadczających przemocy domowej.

Tabela 18. Procedura „Niebieskie Karty”

Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty"	Rok	Liczba
Wpłynęło ogółem:	2021	32
	2022	30
	2023	26

²⁴ Raport o stanie Gminy Ostrów Mazowiecka za 2023 rok

Z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2021	0
	2022	1
	2023	1
Z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2021	0
	2022	0
	2023	0
Z placówek służby zdrowia	2021	0
	2022	0
	2023	0
Z Policji	2021	30
	2022	29
	2023	25
Z placówek oświatowych	2021	0
	2022	0
	2023	0
Z innego ośrodka pomocy społecznej	2021	0
	2022	0
	2023	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Tabela 19. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową

Liczba zdarzeń związanych z przemocą	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Liczba osób doznających przemocy domowej (ogółem), w tym:	41	32	33
kobiety	34	21	25
mężczyźni	7	11	5
Małoletni do 13 r. ż.	0	0	0
Nieletni w przedziale 13-18 lat	0	0	3
Liczba osób stosujących przemoc domową (ogółem), w tym:	41	32	30
kobiety	7	3	2
mężczyźni	34	29	28
nieletni	0	0	0
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	13	14	6
kobiety	0	0	0
mężczyźni	13	14	6
nieletni	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	0	2	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Analizując przedstawione powyżej dane można zauważyć, że na przestrzeni ostatnich lat zmniejsza się problem przemocy domowej, co odzwierciedlają malejące wskaźniki dotyczące wszczęcia procedury Niebieskie Karty jak również liczby osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc.

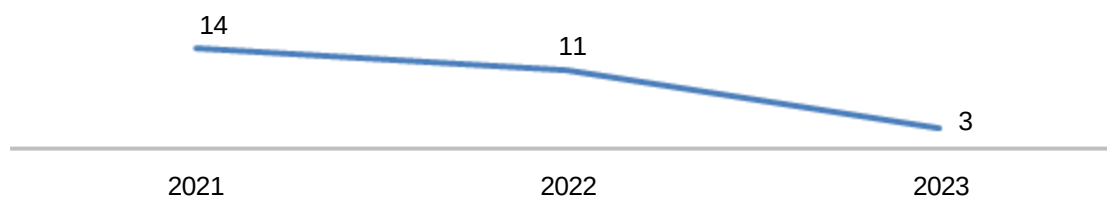
Tabela 20. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego

Działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego ogółem, w tym:	130	76	70
- kobiety	65	36	35
- mężczyźni	65	38	37
- dzieci	0	2	0
Liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych	41	32	30
Liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych	131	91	91
Liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych	65	38	35
Liczba osób objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych ogółem, w tym:	130	76	60
- kobiety	65	38	25
- mężczyźni	65	38	2
- dzieci	0	2	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Analizując dane przekazane przez GOPS w Ostrowi Mazowieckiej można zauważyć, że na przestrzeni ostatnich trzech lat znacznie zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy.

Wykres 24. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy

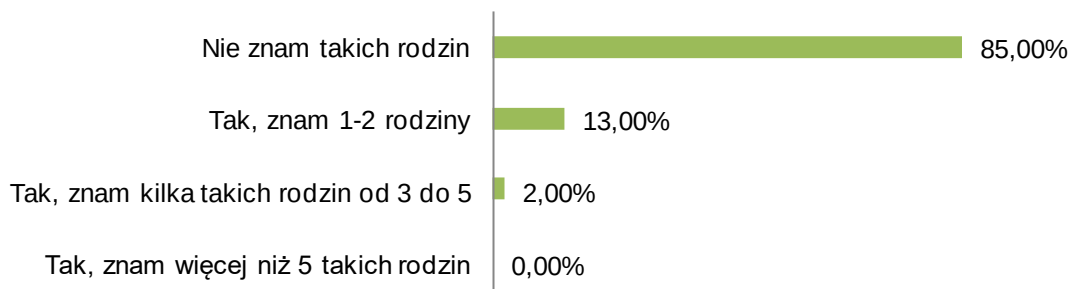
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Tabela 21. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty

Stosowanie procedury NK przez uprawnione podmioty	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	0	0	1
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-C” przez członków grup diagnostyczno-pomocowych	1	0	12
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-D” przez członków grup diagnostyczno-pomocowych	1	0	6
Liczba rodzin objętych procedurą „NK”	41	38	31
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „NK” w danym roku	41	32	30
Liczba zakończonych procedur „NK” ogółem, w tym:	59	37	26
- w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej	48	30	20
- po rozstrzygnięciu o braku zasadności podejmowania działań	11	7	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ostrowi Mazowieckiej

Jak wynika z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Ostrów Mazowiecka, łącznie 15,00% zna rodziny, w których stosowana jest przemoc. Pozostałe 85,00% badanych przyznało, że nie posiada takich znajomości.

Wykres 25. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc?

Respondenci zostali również zapytani czy kiedykolwiek sami doświadczyli przemocy domowej. Zdecydowana większość badanych tj. 98,00% zaprzeczyło by takie zdarzenia miały miejsce. 2,00% potwierdziło natomiast, że doświadczyło przemocy domowej.

Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość mieszkańców nie popiera stosowania kar fizycznych i surowego traktowania dzieci, gdyż 87,00% badanych wyraziło zdanie, że tego typu kary zdecydowanie nie stanowią dobrej metody wychowawczej. 3,00% stwierdziło, że stosowanie kar cielesnych jest dopuszczalne w sytuacji kiedy inne metody zawodzą, a jeden z rodziców (1,00%) uznał, że może karać własne dziecko w dowolny sposób. Pozostałe 9,00% ankietowanych nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Z kolei gdy zapytano nauczycieli, czy znają uczniów, którzy mogą doświadczać problemu przemocy domowej, łącznie ponad 26,00% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Kolejno 30,95% stwierdziło, iż taki problem nie występuje w ich środowisku szkolnym, a 42,86% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Ponadto, 80,95% badanych nauczycieli spotyka się w swojej szkole z aktami agresji i przemocy wśród uczniów. Pozytywnym jest, iż zdecydowana większość badanych nauczycieli (95,24%) wie jak reagować w sytuacji wystąpienia przemocy między uczniami.

Idąc dalej, zapytano uczniów czy czują się bezpiecznie w swoim domu. Zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych odpowiedziała twierdząco na

tak zadane pytanie. Uczniowie mają zazwyczaj pełne zaufanie do swoich rodziców i dzielą się z nimi wszystkimi problemami. W ankiecie pojawiły się również pytania dotyczące oceny relacji i sposobów wychowywania rodziców w uznaniu badanych. Gdy zapytano o to, czy rodzic ma prawo uderzyć swoje dziecko; 72,73% uczniów klas piątych i szóstych oraz 66,67% uczniów klas siódmych i ósmych odpowiedziało, że rodzice nie mają prawa tego zrobić bez względu na okoliczności. W ocenie 12,12% uczniów klas piątych i szóstych oraz 11,11% uczniów klas siódmych i ósmych mogą w ten sposób ukarać dziecko, jeśli są ku temu powody.

W związku z powyższym, w trakcie ankietyzacji skierowano część pytań bezpośrednio do rodziców i dotyczyły one stosowanych metod wychowawczych oraz sposobów reagowania na złe zachowanie dziecka. I tak, 68,63% badanych rodziców przyznało, że rozmawia z dzieckiem na ten temat. Kolejno 19,61% odpowiedziało, że najczęściej upomina lub ostrzega przed konsekwencjami złego zachowania, a 9,80% rodziców stosuje różnego rodzaju zakazy. Pozostałe 1,96% reaguje w inny sposób na złe zachowanie dziecka.

Następnie zapytano bezpośrednio rodziców, czy zdarza im się stosować wobec dzieci kary cielesne. Największy odsetek tj. 78,43% stanowili respondenci, którzy nigdy nie użyli przemocy fizycznej wobec dzieci. Pozostali zadeklarowali, że zdarzyło im się stosować takie kary, w tym 19,61% zaznaczyło, że zdarza się to rzadko, raz na pół roku.

Zdecydowana większość rodziców uczniów uważa, że dziecko nie powinno się bać rodziców. Taką odpowiedź zaznaczyło 86,27% respondentów. Z kolei, 7,84% stwierdziło, iż dziecko powinno czuć respekt przed rodzicem, a pozostałe 5,88% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na tak zadane pytanie.

Następnie zapytano rodziców, o to czy stosowanie kar cielesnych wobec dzieci jest dopuszczalne w sytuacji kiedy na to zasłużyły. I tak, 90,20% odpowiedziało przecząco na tak zadane pytanie.

W drodze badania okazało się również, że 56,86% badanych rodziców jest za ustawowym zakazem stosowania kar cielesnych, natomiast 27,45% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 15,69% respondentów nie potrafiło się określić w tym temacie.

Problemy w środowisku szkolnym

Używanie substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień wśród młodzieży jest niezwykle trudny. Spożywanie środków psychoaktywnych związane jest z ryzykiem występowania szkód zdrowotnych, a także przyczynia się do nasilania zachowań antyspołecznych, osłabia hamulce społeczne, nasila agresję, powoduje najczęściej absencję szkolną, nieprawidłową realizację obowiązku szkolnego oraz konflikty z rówieśnikami, rodzicami i nauczycielami.

Diagnoza przeprowadzona wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Ostrów Mazowiecka wskazuje, iż jest to problem występujący również w środowisku badanych.

Do spożywania alkoholu przyznało się 12,12% uczniów klas piątych i szóstych oraz 5,56% uczniów klas siódmych i ósmych. Większość z nich zadeklarowało natomiast, że był to jednorazowy kontakt z alkoholem. Zdarza się, że uczniowie mają problem z asertywnością, gdyż jak przyznają, ich pierwszy kontakt z tego typu używkami nastąpił za namową osób trzecich. Należy zatem rozmawiać z uczniami o asertywności i o różnych technikach odmowy w przypadku, gdy ktoś proponuje im jakąś używkę. Ważna jest tu również rola rodzica. Jak się okazało w obydwu grupach wiekowych rodzice cieszą się bardzo wysokim zaufaniem i uczniowie przyznają, że chętnie dzielą się z nimi swoimi problemami.

Ponadto, wielu uczniów szkół podstawowych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi.

Tabela 22. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	36,36%	61,11%
palenie papierosów	57,58%	72,22%
zażywanie narkotyków	9,09%	16,67%

Wśród uczniów klas siódmych i ósmych, jeden przyznał się do zażywania narkotyków i dopalaczy.

Badani uczniowie prezentują stosunkowo dość wysoki poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a także sankcji prawnych z tytułu ich posiadania. Niemniej jednak istnieje grupa osób, która takiej wiedzy nie posiada.

Poniższa tabela obrazuje poziom wiedzy uczniów poszczególnych klas w zakresie narkotyków.

Tabela 23. Znajomość konsekwencji zdrowotnych oraz sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków

Zakres wiedzy w zakresie narkotyków	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Konsekwencje zdrowotne		
- <u>nie znam</u>	<u>21,21%</u>	<u>27,78%</u>
- wiem ogólnie jakie są skutki	60,61%	50,00%
- potrafię dokładnie powiedzieć jaki wpływ mają narkotyki na poszczególne funkcje organizmu	18,18%	22,22%
Konsekwencje prawne		
- <u>nie znam</u>	<u>21,21%</u>	<u>22,22%</u>
- wiem ogólnie jakie są kary	63,64%	61,11%
- potrafię dokładnie powiedzieć jakie sankcje grożą za posiadanie narkotyków	15,15%	16,67%

Problem używania środków psychoaktywnych przez uczniów został także poruszony w badaniu ankietowym skierowanym do nauczycieli ze szkół podstawowych z terenu gminy Ostrów Mazowiecka.

Tabela 24. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt z wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?

Rodzaj substancji	Napoje energetyzujące	Alkohol	Papierosy	Narkotyki
Według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	11,90%	7,14%	7,14%	0%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	69,05%	64,29%	66,67%	14,29%
W naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	19,05%	28,57%	26,19%	85,71%

Gdy zapytano nauczycieli o dostępność środków psychoaktywnych, zdecydowana większość badanych oceniła ją jako trudną lub nie potrafiła udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Większość nauczycieli na poziomie dobrym lub raczej dobrym oceniło swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego. Co więcej, większość przyznała, iż jest raczej dobrze przygotowana do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych.

Warto zaznaczyć, iż 73,81% nauczycieli zadeklarowało, iż wśród uczniów można zaobserwować zachowania, które mogą wskazywać na problemy depresyjne, czy też związane z różnymi uzależnieniami. 11,90% zaprzeczyło występowaniu takich przypadków w szkole, a pozostałe 14,29% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Idąc dalej, 64,29% ankietowanych przyznało, iż szkoły zapewniają uczniom odpowiedni poziom wsparcia psychologicznego.

W opinii 64,29% nauczycieli oferta zajęć pozalekcyjnych dla uczniów jest wystarczająca.

Istnieją teorie wyjaśniające powstawanie uzależnień od substancji psychoaktywnych, które wskazują na znaczącą (kierunkową) rolę uwarunkowań rodzinnych. Opierają się one na założeniu wskazującym, że nieprawidłowo funkcjonująca rodzina jest istotnym prekursorem zachowań patologicznych wychowującej się w niej młodzieży. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji²⁵.

W trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród rodziców uczniów z terenu gminy Ostrów Mazowiecka, oprócz pytań bezpośrednio związanych z używaniem substancji przez młodzież, pojawiły się również pytania dotyczące relacji rodzinnych.

Zdecydowana większość badanych tj. 68,63% stwierdziła, że ma bardzo dobry kontakt z dzieckiem.

Gdy zapytano rodziców, czy według nich pandemia wpłynęła niekorzystnie na ich relacje z dzieckiem, 43,14% udzieliło odpowiedzi twierdzącej.

Następne pytanie dotyczyło znajomości problemów występujących w środowisku szkolnym. I tak, zdaniem 82,35% respondentów ich dzieci nie mają żadnych problemów w szkole. Pozostałe 17,65% przyznało, iż wie o kłopotach swojego dziecka.

Zapytano również rodziców, czy zdarza się, że ich dzieci zachowują się agresywnie. 39,22% respondentów przyznało, że zdarza się ale to rzadko, a 27,45% zaznaczyło, iż ma to miejsce czasami. Jeden z rodziców (1,96%) przyznał, że dziecku często zdarza się zachowywać agresywnie. Pozostałe 31,37% stwierdziło, że nigdy nie spotkało się z takim zachowaniem u swojego dziecka.

²⁵ Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, *Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży*, 2011

Problem stosowania substancji psychoaktywnych jest aktualny wśród młodzieży. Często zdarza się, że w okresie dojrzewania rodzice przestają być autorytetami dla młodych ludzi, a rolę tę przejmują rówieśnicy. Niekiedy nastolatek trafia w negatywne środowisko rówieśnicze. Chce zaimponować znajomym, sięgając po środki odurzające, nie chce odstawać od innych. Myśli, że rezygnując i asertywnie wypowiadając swoje przeciwne zdanie, będzie odrzucony przez grupę, na której mu tak bardzo zależy. Niektóre osoby poddawane są presji rówieśniczej lub traktują używanie substancji psychoaktywnych jako ucieczkę od problemów w środowisku szkolnym czy też w domu. Rolą rodziców jest ukazanie młodzieży, jakie zagrożenia niesie za sobą stosowanie substancji psychoaktywnych, a jednocześnie wskazywanie konstruktywnej drogi do radzenia sobie z problemami, zyskania akceptacji rówieśniczej, zdrowego i szczęśliwego życia pozbawionego nałogów.

Mając na uwadze powyższe, dalsza część ankietyzacji dotyczyła bezpośrednio wiedzy rodziców na temat używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.

Gdy zapytano rodziców, czy ich dziecko pali papierosy, zdecydowana większość zaprzeczyła (88,24%). Następnie 3,92% podejrzewa, że takie sytuacje miały miejsce, a pozostałe 7,84% nie wyraziło jednoznacznej opinii.

W przypadku pytania o upojenie alkoholowe, prawie wszyscy badani rodzice zaprzeczyli by taka sytuacja miała miejsce (94,12%). Ponadto, prawie wszyscy (90,20%) zaprzeczyli również, iż ich dzieci używały środków odurzających-narkotyków lub dopalaczy.

Następnie zapytano rodziców, czy w ich opinii na terenie szkół istnieje zagrożenie narkotykami. I tak, 13,73% przyznało, że taki problem występuje na terenie szkół, natomiast 39,22% stanowczo zaprzeczyło. Pozostałe 47,06% nie umiało jednoznacznie udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Rodzice zostali również zapytani czy wiedzą co to są e-narkotyki (i-dose, narkotyki dźwiękowe). 25,49% respondentów potwierdziło wiedzę w tym zakresie, natomiast pozostałe 74,51% zaprzeczyło.

W dalszej części zapytano rodziców uczniów z terenu gminy, o to czy potrafiliby rozpoznać osobę pod wpływem narkotyków. Większość respondentów tj. 70,59% stwierdziła, iż bez problemu rozpoznałaby taką osobę. Pozostałe 29,41% przyznało, że nie potrafiłoby rozpoznać czy osoba jest pod wpływem środków odurzających.

Kolejne pytanie dotyczyło wiedzy w zakresie narkotyków, ich rodzajów i skutków zażywania. Najwyższy odsetek tj. 66,67% stanowili respondenci, którzy przyznali, że tylko częściowo orientują się w tym zakresie, a 27,45% zadeklarowało, że wie dokładnie wszystko na temat tego rodzaju substancji psychoaktywnych. Pozostałe 5,88% przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

W drodze badania okazało się również, że zdecydowana większość badanych rodziców podejmuje rozmowy z dziećmi na temat substancji psychoaktywnych, w tym: 39,22% robi to bardzo często i tyle samo zadeklarowało, że rozmawia na takie tematy ale rzadko. Pozostałe 21,57% przyznało, że nigdy nie podejmuje takich rozmów z dziećmi.

Przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc

Uczniowie biorący udział w badaniu potwierdzili występowanie przemocy w środowisku szkolnym. 24,25% uczniów z młodszej grupy wiekowej oraz 16,67% uczniów starszych potwierdziło, że są w szkole uczniowie, których się boją. Wśród uczniów młodszych najczęściej spotykaną formą przemocy okazała się agresja słowna oraz hejt, starsi uczniowie spotykają się natomiast ze złośliwymi oraz poniżaniem. Należy zwrócić uwagę, iż poziom doświadczania poszczególnych form przemocy jest znacznie wyższy w młodszej grupie wiekowej badanych.

Tabela 25. Zjawiska przemocy wśród uczniów poszczególnych klas

Zjawiska przemocy	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory	15,15%	27,78%
publikowanie w Internecie obraźliwych informacji	6,06%	11,11%
publikowanie amatorskich filmów video	6,06%	11,11%

poniżanie	27,27%	22,22%
zastraszanie	27,27%	5,56%
ośmieszanie, wulgaryzmy	24,24%	11,11%
szantaż	18,18%	5,56%
opluwanie	18,18%	5,56%
wyzwiska, agresja słowna	33,33%	11,11%
grożenie, pokazywanie nieprzystwoitych gestów	24,24%	11,11%
hejt	30,30%	11,11%

Poniższa tabela przedstawia częstotliwość występowania zjawisk przemocy poza terenem szkoły oraz czynne uczestnictwo uczniów w aktach przemocy.

Uczniowie niezależnie od kategorii wiekowej, najczęściej wskazywali dyrekcję szkoły, wychowawcę czy pedagoga jako osoby, do których się zwrócą, jeśli będą ofiarą lub świadkiem przemocy.

Cyberprzemoc jest jednym z najszybciej rozwijających się zagrożeń we współczesnym świecie. Nowoczesna technologia to nie tylko zabawa, ale także ryzyko uzależnienia, przemocy czy łatwego dostępu do nieodpowiednich treści. Internet i urządzenia mobilne zmieniły trwale nasz świat. Akty cyberprzemocy, czyli przemocy z użyciem mediów elektronicznych- choć dokonywane są w wirtualnym świecie, potrafią realnie wyrządzić bardzo dużą krzywdę.

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy problem cyberprzemocy jest znany w środowisku szkolnym uczniów z terenu gminy. Zdecydowana większość uczniów posiada wiedzę na temat tego zjawiska. Wśród badanych pojawiły się również deklaracje potwierdzające szantażowanie kogoś lub oczernianie przy użyciu urządzeń elektronicznych.

Tabela 26. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów

Zjawisko cyberprzemocy	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
doświadczenie cyberprzemocy	30,30%	22,22%
stosowanie cyberprzemocy	9,09%	11,11%

W trakcie badania ankietowego wśród uczniów zostały również poruszone zagadnienia związane z występującym coraz częściej w środowisku młodych osób zjawiskiem hejtu. Dla większości badanych uczniów hejt to mowa nienawiści, której konsekwencje mogą być bardzo negatywne oraz agresywne, nieprzyjemne, pełne pogardy i nienawiści słowa, jak również chęć obrażania innych. Ponadto, wielu uczniów potwierdziło, że spotkało się z tym zjawiskiem w swoim środowisku szkolnym, w tym część doświadczyła hejtu osobiście.

Problem cyberprzemocy został również poruszony w części badań ankietowych skierowanych do rodziców uczniów. Zdecydowana większość badanych przyznała, iż posiada wiedzę na temat tego zjawiska.

Zapytano również ankietowanych, czy znają przypadki stosowania cyberprzemocy w środowisku szkolnym swoich dzieci. 25,49% badanych rodziców słyszało o przypadkach stosowania cyberprzemocy wobec koleżanki/kolegi swojego dziecka. Pozostałe 74,51% respondentów odpowiedziało, że nie zna takich przypadków.

Z uwagi na występowanie zjawiska cyberprzemocy w środowisku szkolnym, ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych zwiększających świadomość uczniów na temat tego rodzaju przemocy, sposobów reagowania w przypadku zetknięcia się z cyberprzemocą.

ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron sfery społecznej gminy Ostrów Mazowiecka oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron (z ang. strenghts) - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony sfery społecznej i które należycie wykorzystane sprzyjać będą jej rozwojowi;
- słabych stron (z ang. weaknesses) - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony sfery społecznej i które nie wyeliminowane stanowiąc będą barierę jej rozwoju;
- szans (z ang. opportunities) - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi sfery społecznej gminy;
- zagrożeń (z ang. threats) - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności lokalnej, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej gminy oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele strategiczne oraz cele operacyjne.

W analizie SWOT dla gminy Ostrów Mazowiecka uwzględniono sześć kluczowych obszarów tj.:

- ochrona zdrowia,
- pomoc społeczna,
- profilaktyka uzależnień i przemocy domowej,

- rynek pracy,
- edukacja,
- problemy osób starszych oraz niepełnosprawność.

Tabela 27. Analiza SWOT

OCHRONA ZDROWIA
Mocne strony
• Dostępność podstawowej opieki zdrowotnej (POZ)- na terenie gminy działa kilka placówek zdrowotnych, które zapewniają dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, w tym lekarzy rodzinnych. • W miarę stabilna kadra medyczna- obecność doświadczonych i dobrze wykwalifikowanych pracowników służby zdrowia, którzy są zaangażowani w poprawę zdrowia mieszkańców. • Działalność punktu aptecznego. • Współpraca z lokalnymi organizacjami i samorządem wspiera inicjatywy zdrowotne, co pozwala na lepszą realizację programów profilaktycznych i edukacyjnych. • Dobrze oceniana przez mieszkańców oferta gminy w zakresie opieki zdrowotnej.
Słabe strony
• Ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych, co zmusza mieszkańców do korzystania z placówek poza gminą. • Ograniczona liczba placówek zdrowotnych. • Starzejąca się infrastruktura- niektóre placówki medyczne mogą potrzebować modernizacji i remontów, aby spełniać współczesne standardy. • Brak nowoczesnych technologii- niedostateczne wykorzystanie nowoczesnych technologii w diagnostyce i leczeniu pacjentów. • Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia.
Szanse
• Wdrażanie unijnych standardów opieki zdrowotnej. • Możliwość pozyskania środków unijnych na modernizację infrastruktury medycznej oraz zakup nowoczesnego sprzętu. • Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców. • Wprowadzenie nowych technologii telemedycznych może poprawić dostępność do usług specjalistycznych, zwłaszcza dla osób starszych i mieszkańców terenów wiejskich. • Partnerstwo z prywatnymi klinikami i placówkami może poszerzyć zakres dostępnych usług medycznych na terenie gminy.

- Zwiększenie świadomości zdrowotnej wśród mieszkańców poprzez kampanie edukacyjne, programy profilaktyczne i promocję zdrowego stylu życia.

Zagrożenia

- Zwiększające się zapotrzebowanie na usługi medyczne- starzejąca się populacja gminy może prowadzić do wzrostu zapotrzebowania na usługi zdrowotne, co może przeciążać istniejące zasoby.
- Ograniczone finansowanie- niewystarczające środki finansowe mogą uniemożliwić konieczne inwestycje w infrastrukturę zdrowotną.
- Migracja specjalistów- odpływ wykwalifikowanych pracowników służby zdrowia do większych miast lub za granicę może pogorszyć dostępność i jakość usług medycznych.
- Pandemie i inne kryzysy zdrowotne- niespodziewane kryzysy zdrowotne, takie jak pandemia COVID-19, mogą znacząco obciążyć lokalny system ochrony zdrowia i utrudnić jego funkcjonowanie.
- Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców.
- Zapaść służby zdrowia.

POMOC SPOŁECZNA
Mocne strony
• Aktywna działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. • Wykwalifikowana kadra GOPS- zaangażowani i kompetentni pracownicy socjalni, posiadający wiedzę i doświadczenie w pracy z osobami potrzebującymi pomocy. • Dostępność do świadczeń- dobrze zorganizowany system świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, który wspiera osoby najbardziej potrzebujące. • Współpraca podmiotów realizujących zadania wspomagające pracę GOPS. • Zaangażowanie pracowników GOPS w działalność na rzecz problematyki społecznej. • Praca Asystenta Rodziny. • Dożywianie dzieci w placówkach oświatowych. • Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
Słabe strony
• Ograniczone zasoby finansowe- brak wystarczających środków finansowych na pełne zaspokojenie wszystkich potrzeb w obszarze pomocy społecznej. • Niedobory kadrowe- niewystarczająca liczba pracowników socjalnych w stosunku do liczby osób potrzebujących pomocy, co może wpływać na jakość i terminowość świadczonych usług. • Brak specjalistycznych usług- ograniczony dostęp do specjalistycznych usług, takich jak pomoc psychologiczna, doradztwo prawne czy rehabilitacja, co może utrudniać skuteczne wsparcie dla osób złożonymi problemami. • Problemy z dotarciem do wszystkich potrzebujących- trudności w identyfikacji i dotarciu do wszystkich osób potrzebujących pomocy, zwłaszcza na terenach wiejskich i wśród osób starszych. • Zbyt mała aktywność społeczna osób zagrożonych wykluczeniem. • Nowe zadania ustawowe nakładane na GOPS. • Często zmieniające się przepisy prawne, dużo dokumentacji. • Bierność klientów pomocy społecznej.
Szanse
• Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych- możliwość ubiegania się o dodatkowe fundusze z programów unijnych, rządowych i innych źródeł, co pozwoliłoby na rozszerzenie oferty wsparcia i poprawę jakości usług. • Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi- nawiązywanie partnerstw z organizacjami pozarządowymi może przynieść dodatkowe zasoby i innowacyjne

rozwiązania w obszarze pomocy społecznej.

- Edukacja i profilaktyka- zwiększenie działań edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie zdrowia psychicznego, przemocy domowej czy uzależnień może przyczynić się do zmniejszenia problemów społecznych.
- Rozwój usług społecznych- wprowadzenie nowych form wsparcia, takich jak teleopieka dla seniorów, programy aktywizacji zawodowej dla osób długotrwale bezrobotnych czy innowacyjne formy wsparcia dla rodzin wielodzietnych.
- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.
- Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin.
- Efektywna praca socjalna.

Zagrożenia

- Natłok obowiązków, co ogranicza możliwości realizowania pracy w terenie z rodzinami.
- Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych.
- Uzależnienie rodziny od pomocy społecznej.
- Wzrost liczby osób wymagających pomocy- zwiększająca się liczba osób potrzebujących wsparcia, wynikająca z rosnących problemów społecznych.
- Niestabilność finansowa- ryzyko zmniejszenia finansowania ze strony państwa, co mogłoby prowadzić do redukcji programów wsparcia.
- Zmiany legislacyjne- niekorzystne zmiany w przepisach prawnych mogą utrudniać realizację programów pomocowych lub zwiększać obciążenie administracyjne dla GOPS.

PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY DOMOWEJ	
Mocne strony	
• Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. • Działalność Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego dla osób z problemami alkoholowymi i członków ich rodzin. • Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego. • Dostęp do stałych środków finansowych na profilaktykę. • Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej rodzinom dotkniętym problemami wszelkich uzależnień oraz problemem przemocy domowej. • Działalność profilaktyczna- gmina prowadzi programy profilaktyczne, które mają na celu przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy, co zwiększa świadomość społeczną i redukuje ryzyko występowania tych problemów. • Wsparcie lokalnych instytucji- dobrze funkcjonująca współpraca z Policją, szkołami, ośrodkami zdrowia i organizacjami pozarządowymi, które wspólnie angażują się w działania prewencyjne i interwencyjne. • Zaangażowana kadra- dostępność kompetentnych pracowników socjalnych, pedagogów i psychologów, którzy posiadają doświadczenie w pracy z osobami uzależnionymi i ofiarami przemocy domowej. • Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży poprzez m.in. realizację programów edukacyjnych w szkołach, organizację różnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci. • Zaangażowanie placówek oświatowych w działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w obszarze uzależnień oraz przemocy wśród dzieci i młodzieży.	
Słabe strony	
• Niedostateczne finansowanie- ograniczone środki na realizację programów profilaktycznych i interwencyjnych, co może wpływać na ich zasięg i skuteczność. • Brak specjalistycznych placówek- ograniczony dostęp do ośrodków terapeutycznych i poradni specjalizujących się w leczeniu uzależnień i pomocy ofiarom przemocy, co utrudnia kompleksowe wsparcie. • Trudności w identyfikacji problemów- problemy z wczesnym wykrywaniem przypadków uzależnień i przemocy, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży oraz na terenach wiejskich. • Stygmatyzacja osób uzależnionych i ofiar przemocy, która może powstrzymywać te osoby przed szukaniem pomocy.	
Szanse	
• Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych- możliwość ubiegania się o dodatkowe fundusze z programów unijnych, rządowych i innych źródeł na realizację działań profilaktycznych	

i interwencyjnych.

- Współpraca z organizacjami pozarządowymi: Rozwój współpracy z NGO, które mogą oferować dodatkowe wsparcie w zakresie terapii, edukacji i pomocy ofiarom uzależnień i przemocy.
- Kampanie informacyjne- inicjowanie lokalnych kampanii informacyjnych, które mogą zwiększyć świadomość społeczną na temat dostępnych form pomocy i zmniejszyć stygmatyzację osób dotkniętych tymi problemami.
- Rozwój programów wsparcia w szkołach- wprowadzenie lub rozwijanie istniejących programów wsparcia dla dzieci i młodzieży w szkołach, które mogą pomóc w wczesnym wykrywaniu i przeciwdziałaniu uzależnieniom oraz przemocy.
- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przeciwdziałania przemocy domowej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.
- Wzmocniony monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów.
- Zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat uzależnień poprzez uczestnictwo w prelekcjach, szkoleniach, spotkaniach profilaktycznych.
- Zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami oraz zagrożeń związanych z przemocą poprzez realizację programów, warsztatów profilaktycznych w szkołach.

Zagrożenia

- Zwiększająca się liczba osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków czy uzależnień behawioralnych, co może prowadzić do nasilenia problemów społecznych w gminie.
- Nasilenie przemocy domowej- zwiększone ryzyko występowania przemocy domowej, szczególnie w okresach kryzysów społeczno-gospodarczych, które mogą zwiększać stres i frustrację w rodzinach.
- Brak zrozumienia problemu- niewystarczająca świadomość społeczna i zrozumienie problemów związanych z uzależnieniami i przemocą, co może utrudniać skuteczne działanie profilaktyczne i interwencyjne.
- Niestabilność legislacyjna- potencjalne zmiany w przepisach prawnych, które mogą wpłynąć na finansowanie lub organizację działań profilaktycznych i wsparcia dla osób uzależnionych oraz ofiar przemocy.

RYNEK PRACY
Mocne strony
• Potencjał demograficzny - znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym. • Bliskość większych ośrodków miejskich- położenie gminy w pobliżu większych miast, takich jak Ostrów Mazowiecka, ułatwia mobilność zawodową mieszkańców i dostęp do dodatkowych miejsc pracy. • Obecność dynamicznie rozwijających się lokalnych przedsiębiorstw, które tworzą nowe miejsca pracy i przyczyniają się do wzrostu gospodarczego gminy. • Spadek bezrobocia na lokalnym rynku pracy. • Aktywne działania samorządu lokalnego na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy, w tym organizowanie szkoleń, kursów i programów aktywizacji zawodowej.
Słabe strony
• Relatywnie niskie wynagrodzenia w porównaniu do większych ośrodków miejskich, co może zniechęcać młodych ludzi do pozostania w gminie. • Ograniczona oferta pracy w niektórych sektorach- brak zróżnicowania ofert pracy, zwłaszcza w sektorach wymagających wysokich kwalifikacji, co może prowadzić do emigracji młodych, wykształconych osób do większych miast. Zjawisko dziedziczenia bezrobocia. • Słaba oferta pracy dla osób z niepełnosprawnościami. • Niskie zarobki w stosunku do wysokości świadczeń socjalnych, co często zniechęca do podejmowania zatrudnienia.
Szanse
• Możliwość pozyskania środków z programów unijnych i rządowych na rozwój rynku pracy, szkolenia zawodowe i wsparcie przedsiębiorczości. • Pozyskiwanie inwestorów- możliwość przyciągnięcia nowych inwestorów poprzez rozwijanie infrastruktury oraz oferowanie zachęt podatkowych i innych form wsparcia. • Rozwój lokalnych przedsiębiorstw- wsparcie dla lokalnych przedsiębiorstw w rozwijaniu działalności i wprowadzaniu innowacji, co może przyczynić się do tworzenia nowych miejsc pracy. • Zwiększenie mobilności zawodowej- poprawa infrastruktury transportowej i komunikacyjnej, co może ułatwić dojazdy do pracy i zwiększyć dostępność miejsc pracy poza gminą.
Zagrożenia
• Emigracja zarobkowa- utrata młodych, wykształconych pracowników, którzy wybierają emigrację zarobkową do większych miast lub za granicę z powodu braku atrakcyjnych

ofert pracy w gminie.

- Starzenie się społeczeństwa- zmniejszająca się liczba młodych osób na rynku pracy, co może prowadzić do problemów z utrzymaniem aktywności gospodarczej i zapewnieniem ciągłości funkcjonowania lokalnych przedsiębiorstw.
- Kryzysy gospodarcze- potencjalne spowolnienia gospodarcze lub kryzysy mogące prowadzić do redukcji zatrudnienia i wzrostu bezrobocia.
- Niekorzystne zmiany legislacyjne- zmiany w przepisach prawnych dotyczących rynku pracy, które mogą obciążać przedsiębiorców dodatkowymi kosztami lub ograniczeniami, wpływając na ich zdolność do zatrudniania nowych pracowników.

EDUKACJA	
Mocne strony	
• Dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych- gmina posiada sieć szkół podstawowych i przedszkoli, które zapewniają dostęp do edukacji dzieciom na terenie gminy. • Zaangażowana kadra nauczycielska- nauczyciele w gminie są zaangażowani w pracę z uczniami, mają odpowiednie kwalifikacje i chętnie uczestniczą w szkoleniach podnoszących ich kompetencje. • Wsparcie samorządu- gmina aktywnie wspiera edukację, inwestując w infrastrukturę szkolną, wyposażenie oraz organizując dodatkowe zajęcia i projekty edukacyjne. • Dostęp do nowoczesnych narzędzi dydaktycznych- w placówkach oświatowych coraz częściej wykorzystywane są nowoczesne technologie, takie jak komputery, tablice interaktywne, oraz dostęp do Internetu.	
Słabe strony	
• Ograniczone zasoby finansowe- pomimo wsparcia samorządu, budżet na edukację może być niewystarczający, co ogranicza możliwość realizacji wszystkich potrzebnych inwestycji i projektów edukacyjnych. • Problemy demograficzne- malejąca liczba dzieci w wieku szkolnym może prowadzić do problemów z utrzymaniem małych szkół, co może wpływać na ich kondycję finansową i organizacyjną. • Brak dostępu do specjalistycznych zajęć- ograniczona oferta zajęć dodatkowych, takich jak kursy języków obcych, zajęcia sportowe czy artystyczne, co może ograniczać rozwój zainteresowań uczniów. • Brak szkół średnich- ograniczona oferta edukacyjna na poziomie szkół średnich w gminie, co zmusza uczniów do kontynuowania nauki w większych miastach poza gminą.	
Szanse	
• Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych- możliwość ubiegania się o środki z programów unijnych i rządowych na rozwój edukacji, w tym na modernizację infrastruktury szkolnej i programy wspierające rozwój uczniów. • Współpraca z instytucjami zewnętrznymi- możliwość nawiązania współpracy z uczelniami wyższymi, instytutami badawczymi oraz organizacjami pozarządowymi w celu realizacji projektów edukacyjnych i rozwoju kompetencji uczniów. • Rozwój programów edukacyjnych- wprowadzenie innowacyjnych programów edukacyjnych, które mogą przyciągnąć uczniów spoza gminy, zwiększając atrakcyjność lokalnych szkół.	
Zagrożenia	
• Depopulacja- malejąca liczba ludności, w tym dzieci, może prowadzić do zamykania szkół, co	

z kolei może ograniczyć dostęp do edukacji na poziomie lokalnym.

- Niedobór kadry nauczycielskiej- ryzyko niedoboru wykwalifikowanych nauczycieli, szczególnie w przedmiotach ścisłych i językach obcych, co może obniżyć jakość kształcenia.
- Zmiany legislacyjne w systemie oświaty lub w przepisach dotyczących finansowania edukacji mogą wpłynąć na stabilność finansową szkół oraz na organizację procesu edukacyjnego.
- Niska konkurencyjność w stosunku do większych ośrodków miejskich- szkoły w gminie mogą mieć trudności z konkutowaniem z placówkami w większych miastach, co może prowadzić do odpływu uczniów do innych regionów.

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Mocne strony

- Aktywność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym usługi opiekuńcze i pomoc materialną.
- Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych oraz działalność grup wsparcia, które angażują się w pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym, zapewniające dodatkową opiekę i integrację społeczną.
- Programy socjalne i integracyjne- w gminie realizowane są programy socjalne oraz integracyjne, takie jak zajęcia aktywizujące dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, co pomaga w ich społecznym włączeniu.
- Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej- dobrze zorganizowany system podstawowej opieki zdrowotnej, z dostępem do lekarzy rodzinnych i pielęgniarek środowiskowych, wspiera zdrowie osób starszych i niepełnosprawnych.
- Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób z niepełnosprawnościami.
- Dostrzeganie problemów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.
- Pozytywnie oceniane przez mieszkańców działania na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

Słabe strony

- Ograniczone zasoby finansowe- brak wystarczających środków na kompleksową opiekę i wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych, co może ograniczać dostępność do niektórych usług.
- Niedobory kadrowe w opiece specjalistycznej- niewystarczająca liczba specjalistów, takich jak terapeuci zajęciowi, rehabilitanci czy psycholodzy, co utrudnia pełne zaspokojenie potrzeb tej grupy mieszkańców.
- Braki w infrastrukturze, takie jak niedostosowane budynki publiczne i ograniczenia w transporcie publicznym, utrudniają codzienne funkcjonowanie osób starszych i niepełnosprawnych.
- Izolacja społeczna osób starszych- część osób starszych doświadcza samotności i izolacji społecznej, zwłaszcza na obszarach wiejskich, co wpływa na ich jakość życia.
- Niska aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, brak miejsc pracy.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych.
- Utrzymujące się niekorzystne trendy demograficzne, skutkujące starzeniem się społeczeństwa.

Szanse
• Likwidowanie barier architektonicznych. • Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych- możliwość ubiegania się o środki unijne, rządowe i regionalne na poprawę opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, w tym na rozwój infrastruktury i usług specjalistycznych. • Rozwój usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych- inwestycje w rozwój lokalnych usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych oraz programów wspierających aktywność fizyczną i społeczną osób starszych i niepełnosprawnych. • Współpraca z organizacjami pozarządowymi i prywatnymi- zacieśnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi, fundacjami i sektorem prywatnym w celu realizacji programów i projektów skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych. • Edukacja i zwiększanie świadomości społecznej- kampanie edukacyjne i programy informacyjne mogą zwiększyć świadomość społeczną na temat problemów osób starszych i niepełnosprawnych, co może skutkować większym wsparciem ze strony społeczności lokalnej. • Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.
Zagrożenia
• Starzenie się społeczeństwa- wzrost liczby osób starszych może prowadzić do zwiększonego zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, co przy ograniczonych zasobach może stanowić poważne wyzwanie. • Niestabilność finansowa- zmniejszenie finansowania z budżetu państwa na pomoc społeczną może wpłynąć na dostępność i jakość usług dla osób starszych i niepełnosprawnych. • Izolacja i marginalizacja- ryzyko dalszej marginalizacji osób starszych i niepełnosprawnych w przypadku braku odpowiednich działań integracyjnych i wspierających. • Zmiany legislacyjne- potencjalne zmiany w przepisach prawnych mogą wpłynąć na dostępność i organizację usług dla osób starszych i niepełnosprawnych, wprowadzając dodatkowe obciążenia administracyjne.

WIZJA I MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ

Określenie wizji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze zintegrowanej polityki społecznej, jest elementem pożądanym, pozwalającym na przedstawienie wizerunku samorządu terytorialnego w perspektywie najbliższych lat.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Ostrów Mazowiecka została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala natomiast na zdefiniowanie misji, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

WIZJA

Wizją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ostrów Mazowiecka jest stworzenie gminy, w której każdy mieszkaniec, niezależnie od wieku, statusu materialnego czy społecznego, ma możliwość godnego życia, rozwoju osobistego i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Gmina dąży do bycia miejscem, gdzie solidarność społeczna, zrównoważony rozwój oraz troska o najbardziej potrzebujących stanowią fundament wspólnoty, przyczyniając się do stabilności i harmonii w życiu społecznym oraz do wzrostu zadowolenia mieszkańców.

MISJA

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka jest zapewnienie wsparcia społecznego i zrównoważonego rozwoju mieszkańców poprzez skuteczne zarządzanie zasobami, współpracę z lokalnymi partnerami oraz inicjowanie działań, które podnoszą jakość życia w gminie. Misją jest także budowanie silnej i zintegrowanej społeczności, w której każdy mieszkaniec ma równe szanse na pełny rozwój oraz dostęp do niezbędnych usług społecznych.

CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Proces dążenia do realizacji określonych powyżej wizji i misji, wymaga zdefiniowania celów strategicznych projektowanych zmian, celów operacyjnych oraz kierunków niezbędnych działań koniecznych do rozwiązywania najważniejszych zdiagnozowanych problemów społeczności lokalnej. Poniżej zostały one przedstawione w formie tabelarycznej. Do każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań zmierzające do jego realizacji, podmioty realizujące cel, listę wskaźników do monitorowania oraz prognozy zmian wynikające z ich realizacji.

Wskaźniki są narzędziem niezbędnym do weryfikacji efektywności i celowości realizacji poszczególnych działań strategicznych w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Pozwalają zmierzyć postęp w realizacji celów poszczególnych działań oraz stwierdzić czy działania podejmowane są skuteczne i czy przynoszą planowane efekty.

CEL STRATEGICZNY 1 – Wsparcie rodziny
1.1 Wspieranie rodzin w prawidłowym realizowaniu funkcji opiekuńczo-
KIERUNKI DZIAŁANIA: 1.1.1 Promowanie prawidłowego modelu rodziny poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju rodziny; 1.1.2 Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny; 1.1.3 Praca socjalna w rodzinach wychowujących dzieci; 1.1.4 Udzielanie wsparcia rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej z sytemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych; 1.1.5 Upowszechnianie i rozwój idei rodzicielstwa zastępczego jako formy wsparcia dzieci i młodzieży zagrożonej sieroctwem.
1.2 Pomoc rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej z powodu wielodzietności lub samotnego rodzicielstwa
KIERUNKI DZIAŁANIA: 1.2.1 Zapewnienie osobom samotnie wychowującym dziecko/dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego); 1.2.2 Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych/niepełnych.

1.3 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 1.3.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadry nauczycielskiej, modernizację placówek i ich wyposażenie w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) oraz programy edukacyjne;
- 1.3.2 Zapewnienie pomocy specjalistycznej, wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży;
- 1.3.3 Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

1.4 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 1.4.1 Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej;
- 1.4.2 Zapewnianie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz zwiększenie dostępności usług specjalistycznych;
- 1.4.3 Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2025-2032

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy w Ostrowi Mazowieckiej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, placówki kulturalne, ośrodki zdrowia, psycholodzy i terapeuci.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba rodzin korzystających ze świadczeń GOPS;
- Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej;
- Liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny;
- Liczba rodzin wychowujących dzieci objętych pracą socjalną;
- Liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych;

- Liczba dzieci z terenu gminy przebywających w rodzinach zastępczych;
- Liczba rodzin wielodzietnych i niepełnych, którym GOPS udzielił pomocy finansowej;
- Liczba osób korzystających z ogólnopolskiej KDR;
- Liczba osób samotnie wychowujących dziecko/dzieci korzystających z poradnictwa;
- Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych;
- Liczba nauczycieli podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe;
- Liczba inwestycji na rzecz szkół;
- Liczba dzieci i młodzieży, korzystających w szkołach ze wsparcia psychologicznego;
- Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych w szkołach;
- Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych;
- Liczba placówek służby zdrowia na terenie gminy;
- Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych na temat zdrowia psychicznego.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo- wychowawczymi;
- Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych;
- Zwiększenie szans edukacyjnych uczniów;
- Zwiększenie efektywności wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci;
- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego stylu życia.

CEL STRATEGICZNY 2 - Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu, bezdomności oraz wykluczeniu społecznemu

2.1 Wsparcie dla osób i rodzin ubogich oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 2.1.1 Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców;
- 2.1.2 Udzielanie wsparcia osobom będącym w trudnej sytuacji materialnej poprzez udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej GOPS;
- 2.1.3 Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób doświadczających ubóstwa;
- 2.1.4 Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.
- 2.1.5 Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych;
- 2.1.6 Pomoc rodzinom dotkniętych problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.

2.2 Wsparcie dla osób bezrobotnych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 2.2.1 Monitorowanie skali zjawiska bezrobocia;
- 2.2.2 Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.
- 2.2.3 Szczególne wsparcie na rynku pracy osób: z niepełnosprawnościami, młodych, dopiero wkraczających na rynek pracy oraz długotrwale bezrobotnych;
- 2.2.4 Objęcie pomocą GOPS rodzin dotkniętych problemem bezrobocia;
- 2.2.5 Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;
- 2.2.6 Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3, umożliwiającą szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia;
- 2.2.7 Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia

i aktywizacji osób bezrobotnych; 2.2.8 Zatrudnianie bezrobotnych w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu.
2.3 Wsparcie dla osób bezdomnych
KIERUNKI DZIAŁANIA: 2.3.1 Wsparcie materialne osób bezdomnych; 2.3.2 Zapewnienie miejsc noclegowych dla osób bezdomnych.
OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ: Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2025-2032
PODMIOTY REALIZUJĄCE: Urząd Gminy w Ostrowi Mazowieckiej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe.
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA: Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
<u>PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:</u> • Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa; • Liczba dzieci z rodzin doświadczających ubóstwa objętych wsparciem; • Liczba organizacji z terenu gminy działających na rzecz osób doświadczających ubóstwa; • Liczba dzieci korzystających z bezpłatnych posiłków w szkole; • Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych; • Liczba osób, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych; • Liczba osób bezrobotnych; • Liczba osób długotrwale bezrobotnych; • Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia; • Liczba inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;

- Liczba placówek publicznych sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 lat;
- Liczba podjętych działań informacyjnych w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych;
- Liczba zorganizowanych szkoleń, warsztatów oraz kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/ nieaktywnych zawodowo;
- Liczba zatrudnionych osób bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.);
- Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezdomności;
- Liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem ubóstwa;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami ubóstwa;
- Zwiększenie się skuteczności wsparcia dla osób bezrobotnych;
- Zmniejszanie się bezrobocia poprzez wyrównywanie szans na rynku pracy czy stwarzanie możliwości nowych miejsc pracy;
- Zwiększanie się szans na rynku pracy poprzez podniesienie wiedzy i kwalifikacji w ramach kursów, szkoleń;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych bezdomnością.

CEL STRATEGICZNY 3 - Przeciwdziałanie wszelkim uzależnieniom oraz przemocy domowej

3.1 Wsparcie dla osób i rodzin z problemami uzależnień

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 3.1.1 Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu wszelkich uzależnień;
- 3.1.2 Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów wszelkich uzależnień, w tym alkoholizm, narkomania oraz uzależnienia behawioralne;
- 3.1.3 Zapewnienie wsparcia psychologicznego oraz prawnego osobom uzależnionym oraz osobom współuzależnionym;
- 3.1.4 Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia (GKRPA);
- 3.1.5 Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych;
- 3.1.6 Współpraca z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień oraz problemem przemocy;
- 3.1.7 Zwiększenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień;
- 3.1.8 Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocji trzeźwości oraz zdrowego trybu życia;
- 3.1.9 Realizowanie w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych, uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.
- 3.1.10 Realizowanie szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych;
- 3.1.11 Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce rozwiązywania problemów uzależnień.

3.2 Wsparcie dla rodzin, w których występuje problem przemocy domowej

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 3.2.1 Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu przemocy domowej;
- 3.2.2 Monitorowanie, reagowanie oraz eliminowanie zagrożeń bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na terenie gminy;
- 3.2.3 Zagwarantowanie ochrony oraz udzielenia pomocy osobom, które doświadczają przemocy domowej (m.in. pomoc materialna, prawna, psychologiczna, opieka lekarska);
- 3.2.4 Wsparcie dla dzieci z rodzin, w których obecny jest problem przemocy domowej;
- 3.2.5 Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów związanych z przemocą domową;

- 3.2.6 Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób stosujących przemoc;
- 3.2.7 Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy domowej;
- 3.2.8 Zwiększanie kompetencji pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2025-2032

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy w Ostrowi Mazowieckiej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, psycholodzy, terapeuci, ośrodki zdrowia.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba opracowanych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych, w tym wszelkich uzależnień;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu wszelkich uzależnień;
- Liczba zakupionych materiałów informacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki alkoholowej/narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych;
- Liczba rodzin korzystających z pomocy w Punkcie Konsultacyjnym;
- Liczba przeprowadzonych rozmów motywujących;
- Liczba wniosków o leczenie odwykowe;
- Liczba organizacji pozarządowych z terenu gminy, które działają na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień oraz problemem przemocy;
- Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień;
- Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocji trzeźwości i zdrowego trybu życia;
- Liczba programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach dotyczących wszelkich uzależnień oraz problemu przemocy;
- Liczba dzieci uczęszczających do świetlicy środowiskowej;
- Liczba opracowanych diagnoz dotyczących problemu przemocy domowej;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem finansowym z powodu występowania przemocy domowej;

- Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku;
- Liczba dzieci doznających przemocy domowej;
- Liczba zakupionych materiałów informacyjnych z zakresu przemocy domowej;
- Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy domowej;
- Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem uzależnień oraz współuzależnionych;
- Zwiększanie świadomości mieszkańców na temat skali problemów, które niosą za sobą uzależnienia;
- Zmniejszenie się liczby osób uzależnionych;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową;
- Zmniejszenie się liczby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat problemu przemocy domowej.

CEL STRATEGICZNY 4- Wsparcie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
4.1 Likwidacja barier architektonicznych i społecznych
KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 4.1.1 Monitorowanie sytuacji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, diagnoza potrzeb;
- 4.1.2 Udzielanie wsparcia finansowego oraz rzeczowego osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami przez GOPS;
- 4.1.3 Świadczenie usług opiekuńczych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami z terenu gminy;
- 4.1.4 Budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- 4.1.5 Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych;
- 4.1.6 Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- 4.1.7 Organizacja dowozu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół;
- 4.1.8 Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami;
- 4.1.9 Popularyzowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami wymagających wsparcia.

4.2 Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami
KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 4.2.1 Zapewnienie możliwości udziału osób z niepełnosprawnościami w kursach/szkoleniach, których celem jest zwiększanie kwalifikacji w celu podjęcia pracy;
- 4.2.2 Realizacja projektów, które przewidują wsparcie na rynku pracy osób z niepełnosprawnościami (m.in. z PFRON).

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2025-2032

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy w Ostrowi Mazowieckiej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, placówki kulturalne, placówki oświatowe, ośrodki zdrowia.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba diagnoz potrzeb seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby;
- Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi;
- Liczba kampanii społecznych mających na celu budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- Liczba inwestycji mających na celu likwidację barier architektonicznych oraz komunikacyjnych;
- Liczba organizacji pozarządowych z terenu gminy działających na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- Liczba niepełnosprawnych dzieci i młodzieży objętych pomocą w zakresie dowozu do szkół;
- Liczba działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami;
- Liczba wolontariuszy działających na rzecz osób, osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- Liczba osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w szkoleniach, kursach zawodowych, stażach;
- Liczba nowoutworzonych miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat sytuacji oraz potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- Wzrost aktywności osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy i w życiu społecznym.

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka przyczyni się do:

- stałej i pełnej diagnozy problemów społecznych i oceny stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem,
- wzrostu efektywności działań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- wzrostu jakości życia lokalnej społeczności oraz atrakcyjności gminy jako przyjaznej dla rodzin z dziećmi, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami,
- zwiększenia udziału społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia,
- poprawy dostępu do informacji o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym, skierowanych do różnych grup adresatów,
- poprawy dostępności i wzrostu jakości usług kulturalnych,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- budowania kapitału ludzkiego opartego na wiedzy oraz świadomego i aktywnego społeczeństwa,
- wzmocnienia funkcji integracyjnych i społecznych mieszkańców,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa,
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zmniejszenia skali przemocy domowej,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia.

ANALIZA RYZYKA

Ryzyko w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, definiujemy, jako możliwość zaistnienia zdarzenia, które będzie miało negatywny wpływ na realizację jej zapisów. Występujące w otoczeniu ryzyko może doprowadzić do zmiany kierunków i rezultatów Strategii, może mieć, zatem wpływ na jej kształt i wdrażanie. Prawidłowo przeprowadzona identyfikacja ryzyka i ich analiza pozwala na skuteczne zarządzanie całym procesem wdrażania Strategii i podejmowanie odpowiednio wcześniej działań zapobiegawczych i korygujących.

Dlatego ze względu na zmienność otoczenia zewnętrznego niezbędnym elementem Strategii, jest analiza ryzyka, która powinna być przeprowadzona już na etapie przygotowania do opracowywania Strategii.

Źródła występowania ryzyka dotyczą:

- przyczyn zewnętrznych - zalicza się do nich globalne warunki, jakie występują w sferze politycznej i prawnej, warunki panujące w gminie, uwarunkowania społeczne, kulturowe w obszarze działania, wymagania instytucji finansowych. Przyczyny zewnętrzne najczęściej znajdują się poza kontrolą jednostki,
- przyczyn wewnętrznych - obejmują sposób zaplanowania działań w Strategii wraz z występującymi czynnikami ludzkimi.

Proces zarządzania ryzykiem powinien przebiegać według ściśle określonych etapów, a mianowicie:

- identyfikacja ryzyka oraz zagrożeń,
- ocena ryzyka oraz zagrożenia,
- określenie działań prowadzących do ograniczenia ryzyka, zagrożenia,
- badanie efektywności podjętych działań korekcyjnych.

W ramach prowadzonej analizy istotne znaczenie oprócz zdefiniowania ryzyka w poszczególnych obszarach, ma wskazanie działań zapobiegawczych, jakie należy przedsięwziąć w celu minimalizacji lub zapobieżenia niekorzystnym zdarzeniom.

Zdefiniowane i opisane poniżej ryzyka mogą wystąpić we wszystkich przyjętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, celach strategicznych i kierunkach działań. Analizując ryzyka, jakie mogą się pojawić w toku wdrażania Strategii, należy mieć na uwadze również ich stopień wystąpienia, który może być niski, średni lub wysoki oraz źródło, które może być wewnętrzne lub zewnętrzne.

Tabela 28. Analiza ryzyka

Obszar ryzyka	Definicja ryzyka	Działania zapobiegawcze	Stopień wystąpienia ryzyka
polityczny	niekorzystne, blokujące działania władz, które mają wpływ na wdrażanie zapisów strategicznych	bieżące upowszechnianie i promocja Strategii oraz angażowanie przedstawicieli władz w działania strategiczne	średni
prawny	zmiany regulacji prawnych lub wprowadzenie nowych przepisów	stałe monitorowanie zmian ustawowych i przepisów lokalnych	wysoki
kulturowy	nasilenie się agresji i wrogich postaw w społeczności lokalnej w związku z różnicami kulturowymi wpływającymi na podejmowane działania strategiczne	podejmowanie działań prowadzących do wzrostu integracji społecznej	średni
społeczny	brak motywacji osób, do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, do zmiany swojej sytuacji życiowej i społecznej	angażowanie mieszkańców z terenu gminy Ostrów Mazowiecka w działania w ramach programów zmierzających do wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	średni
finansowy	brak wystarczających środków finansowych	właściwe planowanie wydatków, analiza dostępnych środków oraz działania na rzecz pozyskania zewnętrznych środków finansowych	średni
organizacyjny	brak prawidłowej i terminowej realizacji celów związanej z niedoborami w zasobach kadrowych	organizowanie szkoleń i podnoszenie kwalifikacji pracowników zaangażowanych w realizację Strategii	niski

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy przyjęto w oparciu o strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. W latach 2019-2020 doszło do znaczących zmian w przepisach prawa, które rozszerzyły katalog osób uprawnionych do świadczenia 500 +, a obecnie 800 +, a tym samym znacznie wzrosły koszty realizacji świadczeń wypłaconych przez GOPS. W związku z powyższym, w prognozie wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej uwzględniono koszty poniesione w roku 2024 i tym samym na lata 2025-2032 przyjęto średnią wzrostu ok. 102,5 % w skali roku. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

Tabela 29. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2032

Rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej
2022	25 387 790,53
2023	9 203 880,73
2024	11 148 869,62
Rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej
2025	11 427 591,36
2026	11 713 281,14
2027	12 006 113,17
2028	12 306 266,00

2029	12 613 922,65
2030	12 929 270,72
2031	13 252 502,48
2032	13 583 815,05
Rok	Wysokość środków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii
2022	139 902,15
2023	185 221,70
2024	226 247,17
Rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii
2025	231 905,35
2026	237 700,93
2027	243 643,46
2028	249 734,54
2029	255 977,90
2030	262 374,35
2031	268 936,78
2032	275 660,20
Rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej i rodziny
2022	215 326,21
2023	188 132,60
2024	112 000
Rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej i rodziny
2025	114 800
2026	117 670
2027	120 611,75

2028	123 627,04
2029	126 717,72
2030	129 885,66
2031	133 132,80
2032	136 461,12

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Ostrów Mazowiecka, przeznaczone będą co roku, na podstawie planów budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu samorządowego, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania. Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii pochodzić będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu gminy,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- potencjalnych środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitorowanie, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2032 jest koniecznym działaniem pozwalającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowności ich wdrożenia. Celem monitoringu jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- coroczne zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie corocznego raportu z przebiegu realizacji działań i projektów,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych.

Bazą informacji statystycznej będą przede wszystkim dane GUS oraz dane gromadzone przez jednostki i instytucje zaangażowane bezpośrednio w realizację działań w ramach Strategii m.in. Urząd Gminy w Ostrowi Mazowieckiej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia oraz Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowi Mazowieckiej. Organem odpowiedzialnym za wdrażanie, monitoring oraz ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Ostrów Mazowiecka będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej.

ZMIANY W STRATEGII

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Gminy Ostrów Mazowiecka.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2032 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

UPOWSZECHNIANIE, PROMOCJA STRATEGII ORAZ DOSTĘPNOŚĆ

Przy opracowywaniu i wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, kluczowe znaczenie ma jego dostępność dla potencjalnych czytelników – przedstawicieli różnych grup, osób, w tym objętych działaniami w ramach Strategii. Ważne jest, aby dokument był łatwo dostępny dla wszystkich zainteresowanych, również dla potencjalnych podmiotów chcących realizować jego założenia.

Cały dokument wraz z uchwałą w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka 2025-2032, dostępny będzie na stronach internetowych:

- ***Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Gminy w Ostrowi Mazowieckiej***
- ***Biuletyn Informacji Publicznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej***

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2032, poddawany będzie działaniom promocyjnym poprzez zamieszczenie go na w/w stronie internetowej.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2032, to najważniejszy dokument Gminy stanowiący o realizowaniu lokalnej polityki społecznej. Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy.

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi kontynuację istniejącego systemu wsparcia i tworzy możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Jej założenia są dostosowane do zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów i potrzeb społecznych i przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

Strategia oparta jest na partnerstwie lokalnym, co pozwala na rozwój i pogłębienie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz samorządem w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej. Jej celem będą długofalowe działania polegające na przeciwdziałaniu niekorzystnym zjawiskom społecznym i na rzecz poprawy, jakości życia. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

SPIS TABEL

Tabela 1. Zgodność z dokumentami strategicznymi	9
Tabela 2. Liczba mieszkańców w latach 2019-2023.....	15
Tabela 3. Przyrost naturalny w latach 2019-2023.....	16
Tabela 4. Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju.....	19
Tabela 5. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu	24
Tabela 6. Przestępstwa na terenie gminy.....	25
Tabela 7. Liczba interwencji związanych z przemocą domową	26
Tabela 8. Liczba osób pracujących w gminie Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2021.....	35
Tabela 9. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Ostrów Mazowiecka	39
Tabela 10. Osoby korzystające z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej	42
Tabela 11. Powody korzystania z pomocy społecznej.....	43
Tabela 12. Stan bezrobocia rejestrowanego w latach 2020-2023	45
Tabela 13. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	56
Tabela 14. Podział mieszkańców ze względu na wiek	64
Tabela 15. Wskaźniki obciążenia demograficznego	64
Tabela 16. Instrumenty finansowane ze środków PFRON	71
Tabela 17. Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem.....	74

Tabela 18. Procedura „Niebieskie Karty”	83
Tabela 19. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową	85
Tabela 20. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego	86
Tabela 21. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty ..	87
Tabela 22. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne	90
Tabela 23. Znajomość konsekwencji zdrowotnych oraz sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków	91
Tabela 24. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt z wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?	92
Tabela 25. Zjawiska przemocy wśród uczniów poszczególnych klas	95
Tabela 26. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów	97
Tabela 27. Analiza SWOT	99
Tabela 28. Analiza ryzyka	125
Tabela 29. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2032	126

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Gminy Ostrów Mazowiecka	14
--	----

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć – statystyki GUS na koniec 2023 roku	15
Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku - statystyki GUS na 2023 rok	17

Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?.....	21
Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej na terenie gminy?.....	22
Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie? ..	31
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę w zakresie sportu i rekreacji w gminie?	34
Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie gminy?.....	34
Wykres 8. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2020-2023	35
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2019-2023.....	37
Wykres 10. Struktura próby badawczej ze względu na wiek	38
Wykres 11. Struktura próby badawczej ze względu na aktywność zawodową	38
Wykres 12. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie	39
Wykres 13. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej na terenie gminy?	40
Wykres 14. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?	40
Wykres 15. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	46
Wykres 16. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności	47
Wykres 17. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?	49
Wykres 18. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?	49
Wykres 19. Jaki rodzaj alkoholu spożywa Pan/Pani najczęściej?	50
Wykres 20. Czy w Pani/Pana rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów energetyzujących lub 0% przez nieletnich?	50

Wykres 21. Czy Pani/Pana zdaniem można uzależnić się od piwa lub wina?	51
Wykres 22. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić?.....	52
Wykres 23. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej.....	78
Wykres 24. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy	86
Wykres 25. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc?.....	88

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development)*;
2. Dietrich-Muszalska. A., *Uzależnienie od substancji psychoaktywnych*, 2015;
3. Fudała. J, *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017
4. *Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 – 2026*;
5. Halemba. K, Izdebska. A, *Kary fizyczne w wychowaniu dzieci - uwarunkowania i konsekwencje, Dziecko krzywdzone nr 3(28)*, 2009;
6. Miśkowicz. M, *Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych*, Łódź 2013;
7. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*;
8. Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020*, Warszawa 2020;
9. Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, *Raport 2023 Uzależnienia w Polsce*;
10. *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030*;
11. *Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025*;
12. *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*;
13. *Powiatowy Program na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2023-2029*;
14. *Powiatowy Program na rzecz Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2029*;
15. *Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2029*;
16. *Raport o stanie Gminy Ostrów Mazowiecka za rok 2023*;
17. *Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)*;
18. *Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030*;
19. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2029*,
20. *Strategia Rozwoju Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2030*;
21. *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030*;

22. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+;
23. Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, *Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży*, 2011
24. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*;
25. Wasilewski. J, *Zarys definicyjny cyberprzestrzeni [w:] „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, nr 9.*

Źródła internetowe

1. <https://bdl.stat.gov.pl>
2. <https://www.dpswkomorowie.pl/>
3. <https://gminaostrowmazowiecka.pl>
4. <https://ostrowmazowiecka.praca.gov.pl>
5. <https://pcprostrowmaz.pl>